

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi - 1948

Eğitim Haklarının Genişletilmesi Üzerine Düşünceler ve Öneriler III

Susan Hopgood
Eğitim Enternasyonalı
Başkanı - Avustralya
Eğitim Sendikası Federal
Sekreteri - (AEU)

EĞİTİM HAKLARININ GENİŞLETİLMESİ BİR SİYASİ İRADE KONUSUDUR

Gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda düşük gelirli aileleri hedefleyen kâr amaçlı, ücretli okullar yalnızca sosyal eşitsizliği arttırmaya yarıyor. Bu nedenle hükümetlere sorumluluklarını anımsatmak ve haklara dayalı bir eğitim anlayışı tartışmasını güçlendirmek için, kamusal eğitim sisteminde özelleştirmeye ve ticarileştirmeye karşı bir kampanya başlattık.

SAYFA 3

Niurka María González Orberá Harmanlanmış öğretimde kalite değerlendirmesi: KENDİ DİNAMİKLERİ İÇİNDE BİR MEYDAN OKUMA

Ülkemizde üniversite formasyonu oldukça önemli güncel süreçlerden birini oluşturmaktadır, bu formasyon devrimin bir getirisi olan Yükseköğretim düzenlemesindeki politik iradede ilham almaktadır. Söz konusu formasyon harmanlanmış öğrenme formları olarak belirlenmiştir, bu formlar kendi karakteristikleri dolayısıyla özel tanımlamalar gerektirirler ve öğrencilerin sosyal çevresi dahilinde kapasitelerine ve iradelerine yabancı değildirler.

SAYFA 4-5

Mary Cathryn Ricker
Amerika Öğretmenler
Federasyonu (AFT)
Genel Başkan Yardımcısı

BM İNSAN HAKLARI BİLDİRGESİ'NDE EĞİTİM HAKLARININ GENİŞLETİLMESİNE İLİŞKİN DÜŞÜNCELER VE ÖNERİLER

Gittikçe bağlantılı hale gelen ve ekonomik olarak farklılaşan bir dünyada İHEB'ndeki eğitim beyanının bugüne uygun hale getirmek üzere incelenmesi ve yenilenmesi gerektiği açıktır. Birlikte ücretsiz, yüksek nitelikli bir eğitime erişim ideali ni daha fazla tanımlamamız ve buna yönelik çalışmak üzere kolektif olarak kendimizi adanmamız lazımdır.

SAYFA 6

Camila Rojas
Şili Üniversitesi Öğrenci
Federasyonu (FECh) Başkanı

Roberto Álamos Şili Üniversitesi Öğrenci Federasyonu Çalışma Merkezi (CEFECh) Yöneticisi

EĞİTİM HAKKI İÇİN SOSYAL MÜCADELELER

Şili'li kadın ve erkek öğrenciler olarak eğitim pazarını geriletmek için harekete geçtik ve Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'nin gerçek anlamda uygulanmasının yollarını aradık, başka bir deyişle, insanlığın gelişimini, insan haklarını ve temel özgürlüklerini garantileyecek ve bütün uluslar, etnik ve dini gruplar arasında toleransı, dostluğu ve anlaşmayı destekleyen bir eğitim hakkı talep ettik.

SAYFA 7

Göçmen Sivil Toplum Kuruluşlarında Çocuklar için Nitelikli Çalışmaların Yapılandırılması Üzerine

Safter Çınar

TÜRKİYE KÖKENLİ İNSANLARIN FEDERAL ALMANYA'DAKİ ÖRGÜTLENME SÜRECİNE KISA BİR BAKIŞ

1990'lı yıllarda ilk "göçmen kuruluşları" oluşmaya başlayıp politik partilerle/politikacılarla bir araya gelindiğinde onlardan şu klasik cümleyi duyardık: "Önce siz Türkler bir araya gelin, sonra konuşalım." Kuşkusuz, kendilerinin bile inanmadığı bu söylem "bizleri başlarından atmak" çabasından başka bir anlam taşııyordu.

SAYFA 5

Bilge Yöreñç
ATÖF Başkan Vekili

EĞİTİM VE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN EĞİTİMDEKİ ÖNEMİ

Sivil toplum örgütleri olarak çocuklarımızın eğitimi için çok yönlü çalışmalar yaparak, eğitim sistemindeki sorunları yalnızca dile getirmek değil, uzun vadeli çözüm bulma sürecine aktif olarak katılmamız gerekmektedir. Ayrıca her sivil toplum örgütü genel anlamda çocuklarımızın eğitimini kültürel, sanatsal ve sportif aktivitelerle destekleyebilir.

SAYFA 8

Prof. Dr. Seyhan Hasırcı

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ÇOCUK VE GENÇLER İÇİN NİTELİKLİ SPOR ÇALIŞMALARI YAPILANDIRILMASINDAKİ ROLÜ

İşte burada samimi ve gönüllülük bazında toplumsal faaliyet yürütmekte olan derneklerin nitelikli çalışmaların yapılmasıyla göçmenlerin spor alanında da çağdaşlaşmasına katkı sunacağından hiç kimsenin şüphe duymaması gerekir, ancak bu nitelikli çalışmaların planlı ve programlı bir şekilde hayata geçirilmesi gerekmektedir.

SAYFA 9

Cuma Uluşan
TÜBİ e.v.

NİTELİKLİ ÖRGÜTLENME ÇALIŞMALARI HANGİ AMAÇLARLA VE NASIL YAPILMALI?

Almanya'da hangi topluluğa hangi katmana ait olursa olsun anne-babaların neredeyse tamamı çocuklarının nitelikli bir eğitim almalarına karşı değildir, aksine hali vakti biraz daha iyi olanlar belirli bir bütçeyi eğitim için ayırmaktalar. En küçüklerden başlayarak eğitime ek olarak Türkçe kurslarının yanında Türkçe spor, tiyatro, müzik, resim vb. kurs ve etkinlikler sunulmalıdır.

SAYFA 10

Eğitim Hakkı ile Adalet(sizlik) Arasında - Kısa bir Durum Değerlendirmesi

“Her insan eğitim hakkına sahiptir”, 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 26. maddesinde bu yazılı. Birleşmiş Milletler üyesi ve sözleşme-imzası yer alan 193 ülkenin bu hakkı tanıyor olmasına rağmen, dünyanın birçok bölgesinde bu hakka tatmin eder düzeyde sahip çıkılması ve uyulması hâlâ yetersiz. Eğitim hakkının hayata geçmesinin ve böylece yaşam fırsatlarının iyileştirilmesinin önündeki en belirgin engeller, görünüşe göre siyasi istikrarsızlığın varolduğu ya da salt gerekli mali kaynağın yetersiz olduğu yerlerde karşılaşılmalıdır.

Eğitim hakkını konu alan ulusal ve uluslararası söylemlerin odağına, bu nedenle, başta geri ülkelerin hukuk devleti ilkelerini desteklemeyi sürdürmenin, bir diğer ifadeyle söz konusu devletlere eğitim bütçesiyle yardım etmenin yerleşmesi pek ender rastlanan bir durum değildir. Bu düşünüşün adeta bir yan ürünü olarak, birçok insanın kafasında, “sağlıklı” demokrasilerde eğitim hakkının tüm hedeflerinin rahatlıkla hayata geçtiği, gerek UNESCO eğitim raporu gerekse de OECD’nin yıllık incelemeleri açıkça aksi bir görüntü çizse de, bu yüzden durumun yeni-

den gözden geçirilmesine gerek olmadığı izlenimi yaygınlaşmıştır. Her iki rapor aynı ana fikri paylaşıyor: Tam da önde gelen sanayi ülkelerinde, bilindiği üzere Almanya da buna dahil, eğitime erişim eşit dağıtılmamıştır ve dolayısıyla yalnızca sözümona gelişmekte olan ülkelerin bir sorunu olarak görülmeyebilir. Öyle ki burada da her öğrencinin sosyal kökeni, kişinin devletin sundu-

yunun ne derece dikkatini çektiği ve/ya da bu durumdan etkili kurumlar üzerinde ne denli genel bir reform baskısı olduğu sorulduğunda ise, verilecek yanıt pek tatmin etmeyecektir: Özellikle toplumun ayrıcalıklı olmayan kesimlerinde sorun bilincinin olmaması egemendir, bu, mağdur edilenlerin hoşnutsuzluğunun, kalıcı bir direniş ve böylece değişim için fırsat oluşturmak üzere

lenmenin uzun vadede engellenmesi olanaksızdır. Pekiyi sosyal insan haklarının hukuksal yönden köklü bir değer artışına tabi tutulması neyi ifade ederdi? Örneğin “eğitim hakkının” uluslararası ölçekte daha yoğun bir standartlaştırmaya tabi tutulması, önemli sorumlulukların ota çıkmasına ve bunların böylece ulusal süreçlere olumlu bir etkiye bulunmasına ek katkı sunabilir mi? Şu an gerçekten de büyük ölçüde bu yönde ilerleyen, kısmen hararetle tartışmalar yaşıyoruz. Çünkü UNESCO Eylem Planı Education for All için belirlenen hedeflere ulaşamaması, salt sembolik siyaset ile gerçekliğin durağan yapılarına karşı konulamayacağını bir kez daha hepimizin gözleri önüne serdi. Dolayısıyla gelecek yıllarda farklı hukuk kaynakları arasında oluşacak etkileşimin, devam eden manevi çağrılarının yanı sıra, eğitim hakkına kararlılıkla uyulmasına da etkiye bulunup bulunamayacağını ve nasıl bir etki yapabileceğini merakla bekleyebiliriz.

ÖZELLİKLE TOPLUMUN AYRICALIKLI OLMAYAN KESİMLERİNDE SORUN BİLİNCİNİN OLMAMASI EGEMENDİR...

ğü eğitim kaynaklarından hangi oranda yararlanacağını korkunç bir ölçüde etkilemektedir. Buna göre zayıf sosyo-ekonomik statü ve/ya da göç kökenlilik gibi belirleyiciler (Determinanten) eğitim fırsatlarını sınırlayan bir etkiye bulunurken, örneğin eğitime yakın bir geçmişe sahip aileler, bu belirleyicileri ek olarak tetiklemektedir. Bu kabataslak bir durum değerlendirmesidir. Bu kötü koşulları sıralamanın kamu-

önemsenecek bir potansiyele dönüşmesini zorlaştırmaktadır.

Dolayısıyla reform girişimleri güçlü itkiyi farklı yönlerden almak zorundadır. Bu bağlamda hangi seçenekler tartışma konusudur? Ulusal eğitim stratejisinin tümüyle yenilenmesi aslında uzun süredir gündemde ve bu ülkede statü-konun savunucuları şu an her ne kadar güçlü bir lobiye sahip ve başarıyla kendilerini savunuyor olsalar da, bu yeni-

İÇİNDEKİLER

1. SAYFA

- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi - 1948
- Eğitim Haklarının Genişletilmesi Üzerine Düşünceler ve Öneriler III
- Göçmen Sivil Toplum Kuruluşlarında Çocuklar için Nitelikli Çalışmaların Yapılandırılması Üzerine

2. SAYFA

Fırat Yıldırım
Eğitim Hakkı ile Adalet(sizlik) Arasında - Kısa bir Durum Değerlendirmesi

3. SAYFA

Susan Hopgood
Eğitim Haklarının Genişletilmesi bir Siyasi İrade Konusudur

4.- 5. SAYFA

Niurka María González Orberá
Harmanlanmış öğretimde kalite değerlendirmesi: Kendi dinamikleri içinde bir meydan okuma
Safter Çınar
Türkiye kökenli insanların Federal Almanya’daki örgütlenme sürecine kısa bir bakış

6. SAYFA

Mary Cathryn Ricker
BM İnsan Hakları Bildirgesi’nde Eğitim Haklarının Genişletilmesine İlişkin Düşünceler ve Öneriler

7. SAYFA

Camila Rojas ve Roberto Álamos
Eğitim Hakkı İçin Sosyal Mücadeleler

8.- 10. SAYFA

Göçmen Sivil Toplum Kuruluşlarında Çocuklar için Nitelikli Çalışmaların Yapılandırılması Üzerine

Bilge Yörenc

Eğitim ve Sivil Toplum Örgütlerinin Eğitimdeki Önemi
Prof. Dr. Seyhan Hasırcı
Sivil Toplum Kuruluşlarının Çocuk ve Gençler için Nitelikli Spor Çalışmaları Yapılandırılmasındaki Rolü
Cuma Ulsan
Nitelikli Örgütlenme Çalışmaları Hangi Amaçlarla ve Nasıl Yapılmalı?

11. SAYFA

Prof. Dr. Volker Lenhart
Eğitim Hakkının (İçini Doldurmanın) Genişletilmesi

12. SAYFA

Büşra Güngör: Babaannem
(Öğretmen Adayları - Duisburg Essen Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü)

13. SAYFA

Martin Schenk
Ama Önsavaş Ne Zaman Başlayacak? Entegrasyon Tartışmasının Kültürselleştirilmesi

14. SAYFA

Prof. Dr. Wolfgang Kaschuba
Konuk İşçiler ve Sığınmacılar: Eski ve Yeni “Yeni Almanlar” mı?

15. SAYFA

Prof. Dr. Jochen Oltmer
Federal Almanya Güncel Olarak Küresel Mülteci Hareketlerinin Neden Hedefi Haline Geldi?

16. SAYFA

Prof. Dr. Selçuk Uygun
Türkiye’de Farklı Bir Okul Modeli Olarak Köy Enstitüleri

KÜNYE | IMPRESSUM

PoliTeknik

İki aylık Türkçe Gazete
Türkische Zeitung

Erscheinungsweise:
Alle zwei Monate
Unentgeltlich
Ücretsiz
ISSN 2198-8706

Yayımlayan Kurum/
Herausgeber:
Çokyönlü Eğitim Derneği e.V.
Verein für Allseitige Bildung e.V.

Genel Yayın Yönetmeni/
Visdp / Chefredakteur:
Zeynel Korkmaz
(Duisburg Essen Üniversitesi)

Posta adresi:
Postfach 25 03 48
40092 Düsseldorf

Internet adresi:
www.politechnik.de

İletişim/Kontakt
info@politechnik.de

Baskı/Druck:
Hürriyet Gaz. ve Matbaacılık A.Ş.
Zweigniederlassung Deutschland
An der Brücke 20-22
64546 Mörfelden Walldorf

Gestaltung/Grafik Tasarım
Atelier Grafik & Illustration
Ömer Yapraklıran

Susan Hopgood

Çeviri: PoliTeknik

Eğitim Enternasyonalı Başkanı - Avustralya Eğitim Sendikası Federal Sekreteri - (AEU)

Eğitim Haklarının Genişletilmesi bir Siyasi İrade Konusudur

Birleşmiş Milletler'in 1948 tarihli İnsan Hakları Bildirgesi'ne sabitlenen eğitim hakkı, günümüzün giderek karmaşılaşan küresel gerçekliği karşısında yeni bir vaatte bulunulmasına hiçbir dönemde olmadığı kadar gerek duyuyor. Her ne kadar son 15 yılda eğitime erişimde büyük ilerlemeler sağlanmış olsa da, 60 milyon çocuk okula gidemiyor, ilkokulu bitiremeyen yüz binlerce çocuktan söz etmeye dahi gerek yok. Eğitimin bir insan hakkı ve kamusal bir değer olarak kabul edilmiş olmasına rağmen, siyasi çaba ve irade eksikliği birçok insan için başlıca engel olmaya devam ediyor...

Eğitim hakkı giderek bir sınava tabi tutuluyor. Artan eşitsizlik, bütçe kısıtlamaları ve - her zaman olduğundan daha güncel olarak - çatışmalardan kaçan ve yerküreye yayılan insan akımı. Suriye ve Irak gibi kriz bölgelerinde yaşanan kitlesel göç, mutlaka bir eğitim garantisi gerektiren, zor durumdaki sosyal sistemlerin - hem gelişmekte olan hem de sanayi ülkelerinde - karşı karşıya kaldığı aşırı görevleri günyüzüne çıkardı.

Milyonlarca insan yurtlarından kaçmak ve dayanılmaz koşullara katlanmak zorunda kalırken, diğerleri eşitlenmek ve eşit haklara kavuşmak noktasında ürkütücü bir engellemeyle karşı karşıyadır. Bizim, siyasi irade ve çaba üzerinde yükselen ve ülke anayasaları, yasal düzenlemeler ve ilkelerle, yeterli mali araç ve kaynaklarla, hesap verilebilirlik açısından ve eğitimde fırsat eşitliğinin kapsamlı olarak ele alınması için uygun bir yönetim ve denetim çerçevesi yoluyla hayata geçirilen, haklara dayalı bir eğitim anlayışını korumamız gerekiyor.

Education International
Internationale de l'Éducation
Internacional de la Educación
Bildungsinternationale

Eğitim hakkı eğitime erişimin, eğitimin korunması ve tamamlanmasının ötesine geçer. Haklara dayalı bir yaklaşım bütünsel ve çokboyutlu bir eğitim anlayışını gerektirir: Birşeyleri sorgulamak, tasarlamak ve yerel ve küresel ölçekte oluşan sorunları çözmek için belirleyici olan ve toplumların demokra-

Birleşmiş Milletler'in, nitelikli öğrenim ve ders için neyin gerekli olduğunu tanımlayarak, eğitimin bir haktan öteye geçtiğini gösterdiği sürdürülebilir kalkınma hedefi aracılığıyla, birlikte eğitim hakkını sağlamlaştırdık. Her çocuğun yüksek nitelikli eğitim hakkı ise hâlâ bir dizi görev ve tehlike nedeniyle

Sürdürülebilir kalkınma hedefini, onun belirlediği amaçları ve göstergeleri hayata geçirmek için, nitelikli eğitim hakkının, siyasi iradenin kamusal eğitim sistemini finanse etmeye, geniş zeminli bir müfredat oluşturmaya, uygun altyapısı, tesis ve kaynakları bulunan ve de saygın iş hakları korunan, nitelikli ve iyi desteklenen öğretmen kadrolarına sahip güvenli öğrenim çevreleri kurmaya hazır olmasına bağlı olduğunu kabul etmek kaçınılmazdır.

Bazılarının eğitim sistemlerinin nitelikli işgücü yetiştirmekte gösterdiği başarısızlığa dayandığı küresel ekonomik kriz, eğitim sisteminin başarımına odaklı ve onun sayesinde bir dizi siyasi önlemin ve bütçe kısıtlamasının gerekçelendirildiği, sonuçta eğitim hakkının uygulanmasını zayıflatan, genel olarak verimlilik ve hesap verme sorumluluğu etkisindeki bir kültürün gelişmesine katkı sundu.

Bugün sığınmacı krizi eğitim hakkının neden bir insan hakkı olarak kabul edildiğine çarpıcı bir örnektir. Kitlesel göçe neden olan çatışmalar, eğitim sunularının ihmal edilmesinin nelere yol açabileceğini dünyaya gösteren bir uyarı olmalıdır. Bu durum, salt 2030 gündeminin küresel hedeflerine ulaşmak için değil, daha iyi bir dünya yaratmak için, eğitimin temel bir hak ve kamusal bir değer olduğundan ve kalitesi yüksek eğitimin herkese sunulması gerektiğinden hareket eden, haklara dayalı bir anlayışın sağlanması hükümetlerin siyasi irade ve çabasını gerektiriyor.

tik ve sürdürülebilir kalkınmasına katkı sunan bilgi, beceri, değer ve tutumların aktarımı.

Gelecek 15 yılda Birleşmiş Milletler'in sürdürülebilir kalkınma için yeni gündemi ve çerçeve planı, eğitimi temel bir insan hakkı ve kamusal bir değer olarak tanıyor. "Bütüncüleyici, adil, üst düzey bir eğitimin garanti edilmesi ve herkesi kapsayan yaşam boyu öğrenim" hedefi, aslında eğitimi bu anlayışa yakınlştırıyor, ancak bu yeterli değil. Haklara dayalı bir anlayış, eğitim hakkını, eğitimdeki hakları ve eğitim yoluyla hakları güvence altına almak zorundadır ve bu anlayış bütçelendirme, hazır bulundurma, yönetim, müfredat ve eğitim süreçlerinin tamamında, siyasi şekillendirmenin tüm görünüşleri ve düzlemleri üzerinde etkiye bulunur.

Bu nedenle eğitim hakkı eğitime erişimin, eğitimin korunması ve tamamlanmasının ötesine geçer, çünkü eğitim hakkı "insan kişiliğinin ve onun onurunun bilincinin tüm yönüyle açınmasını hedeflemek ve insan hakları ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmek zorundadır". Eğitim hakkı için verilecek çaba, en çok dışlanan çocuk ve gençlerin, en az dışlananların sahip olduğu iyi bir eğitime erişmelerini sağlayacak önlemlerin alınmasını gerektirir.

Öte yandan eğitim hakkı öğretmen haklarına ayrılmaz bağlarla bağlıdır, çünkü elverişli koşullarda çalışan, uygun araç ve kaynaklara erişimi olan ve adil iş koşullarına sahip ve uygun bir ücret alan nitelikli ve motivasyonlu öğretmenlere gerek duyar. Öğretmenlerin yüksek kaliteli ders sunabilmesi için, ayrıca doğru meslek standartlarına göre uygun bir eğitim alması, öğretmen merkezli değerlendirmeler yapması, mesleki bir gelişimden geçmesi ve bir eğitimci olarak yönetici işlevi üstlenmesi gerekmektedir.

aşındırılmaktadır, bunlar arasında yer alanlar: Hükümetlerin kötü yönetilmesi ve sorumlulukların yerine getirilmesi, ki bu eğitim sisteminin sürekli mali kaynak yetersizliği çekmesinde ve son yıllarda tasarrufa gidilmesinde ifadesini bulmuştur; eşitsizliği derinleştirme tehlikesi doğuran, eğitim pazarlarının ve özel sektör arzının ve de eğitim sistemindeki etkinliklerinin artarak desteklenmesi ve giderek ölçülebilir eğitim sonuçlarıyla eğitim tutulan eğitim kalitesinin dar yorumlanması.

Gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda düşük gelirli aileleri hedefleyen kâr amaçlı, ücretli okullar yalnızca sosyal eşitsizliği arttırmaya yarıyor. Bu nedenle hükümetlere sorumluluklarını anımsatmak ve haklara dayalı bir eğitim anlayışı tartışmasını güçlendirmek için, kamusal eğitim sisteminde özelleştirmeye ve ticarileştirmeye karşı bir kampanya başlattık.

Eğitim hakkının sınırlandırılmaksızın hayata geçmesi eşitliğe bağlıdır. Kâr amaçlı okulların kamusal eğitimin olmadığı alanları doldurmasına izin verdiğimizde, çoğu kez toplumlarda varolan derin eşitsizlikleri yansıtan, eşit olmayan okul başarımları daha da derinleşecektir ve yüksek kaliteli eğitime daha iyi bir erişim sağlamak için hükümetler ve uluslararası örgütler bu durumu göğüslemek zorunda kalacaktır.

Eğitim hakkının hayata geçmesinin önündeki bir diğer tehlike de öğretmen mesleğinin kendisine yöneltilen ve artarak devam eden saldırılardır. Başarım odaklı ücretlendirme, artan değerlendirme ve sözde eğitimi iyileştirmeyi hedefleyen standartlaştırılmış sınav yöntemleri gibi siyasi reformlar, öğretmenlerin çalışma alanını ve özerkliğini etkiledi, bu nedenle bu meslek yetenekli genç insanlar için çekiciliği giderek azalan bir meslektir.

Niurka María González Orberá

Çeviri: PoliTeknik

SNTECD Ulusal Sekreterlik Üyesi | sntecd@stg.ctc.cu

Harmanlanmış öğretimde kalite değerlendirmesi: Kendi dinamikleri içinde bir meydan okuma

Özet:

Ülkemizde üniversite formasyonu oldukça önemli güncel süreçlerden birini oluşturmaktadır, bu formasyon devrimin bir getirisi olan Yükseköğretim düzenlemesindeki politik iradede ilham almaktadır. Söz konusu formasyon harmanlanmış öğrenme formları olarak belirlenmiştir, bu formlar kendi karakteristikleri dolayısıyla özel tanımlamalar gerektirirler ve öğrencilerin sosyal çevresi dahilinde kapasitelerine ve iradelerine yabancı değildirler. Yukarıdaki hususlar, çokkültürlü bütünlemeler olarak üniversite süreçlerine bağlanırlar, bunun karşısında, belirli bir zamanda ve belirli bir mekanda özel bağlamlara ve öğrencilerin bireysel bağlamlarına eklenirler, bütün bunlar bağlamsallaştırılmış, mantıklı ve özel bir formasyon meydana getirir. Bu durum, süreçlerin çelişkilerine dayanmaktadır, bir sürekli gelişim süreci içerisinde inşa edilen ve yeniden inşa edilen yönleri sahiptir, bireysel formasyon ile birlikte tanımlanır, bireysel formasyon ise üniversite eğitimi hususunun bağlamsallaştırılması için ifade edilen teorik yaklaşımı destekler.

Abstract:

The university formation in our country constitutes one of the processes of great relevance in contemporary times, inspired by the political will with which the Cuban Revolution marked Higher Education. This formation has been identified as semipresencial, and due to its peculiarities it is necessary to develop special didactic considerations given the diverse ways in which it is expressed. They are not alien to the will and capacities of students in their social environment. The previous considerations are based on the conception of university processes as a multicultural whole, in which we recognize the peculiar of the contexts and the singular of the students, in a time and space which determine a characteristic logic of contextualized formation. This is based on the contradictions of the processes, with aspects of the whole that are built and rebuilt in a constantly developing process, identified with the individual formation from the context, which supports the theoretical approximation with which it is expected to express the university contextualization.

Giriş

Üniversite eğitiminin gelişimi, üniversite reformundan bu yana sosyal anlamda önemli ilerlemeler göstermektedir ve temel olarak devrimin yükseköğretim alanındaki politik iradesinden ilham alır. Söz konusu formasyon harmanlanmış öğrenme formları olarak belirlenmiştir, bu formlar kendi karakteristiklerine uygun eğitimsel tanımlamalar gerektirirler, bununla birlikte, bireysel ve sosyal arasında bir ilişki geliştirerek, bu şekilde, özellikle öğrencilerin eğiti-

minin yönetilmesi ve davranışlarında karşılık bulan profesyonel dönüştürücü kapasitelerinin geliştirilmesi ve akademik ve profesyonel performanslarının artırılması hedeflenir.

Bu eğitim-öğretim süreci örgütlenme tarzları, eğitime ilişkin özellikleri nedeniyle, sınıfta ders modelleri veya daha çok bilinen tanımıyla gündüz dersleri olarak kabul edilmemelidir, zira öğrencilerin bilişsel ve değiştirici faaliyetleri, komünitelerde ve öğrencilerde temsil edilen değerlendirici ve iletişimsel zıtlıkları beraberinde getirir, çünkü ifade edilen farklı formlar öğrencilerin kendi çevreleri içerisinde iradelerine ve kapasitelerine yabancı kalmamaktadır.

Bununla anlatılmak istenen, bu fenomenlerin yorumlanması sırasında insan faktörünün ve gelişen bağlama dair özel faktörlerin işlenmesinin de gerekli olmasıdır. Bağlam, toplumsal ve bireysel varlık arasındaki ilişkide öğrencilerin profesyonel eğitimlerini geliştirdikleri, güçlendirdikleri ve boyutlandırdıkları anlam ve algılama ilişkisinde ifadesini bulur.

Üniversite eğitimi süreci genişleterek, diğer öğrencileri ve başka süreçlerle ilişkileri, sosyal aktörleri, aileyi, toplumu, topluluğu ve bütün bunların kültürel, sosyal, doğal ortamında gelişmekte olan ve kompleks bir karakter üreten maddi ve manevi koşullarını da kapsamaya başlar.

Söz konusu süreçlerin karmaşıklığı, bu süreçlerin ihtiyaç duyduğu zenginlik ve çeşitlilik içerisinde diyalogu zorlaştırmaktadır, bu durum ise, süreçlerin çok boyutluluğunun yorumlanması anlamının varlığını kabul eden disiplinlerarası bir tarzda gerçekleştirilmesini gerektirir, yorumlamalar farklı disiplinlerden paylaşılabılır ve öğrencilerin gelişimine katkı sağlayabilir.

Yukarıdaki hususlar, çokkültürlü bütünlemeler olarak üniversite süreçlerine ve belirli bir zamanda ve belirli bir mekanda özel bağlamlara ve öğrencilerin bireysel bağlamlarına eklenirler, bütün bunlar bağlamsallaştırılmış, mantıklı ve özel bir formasyon meydana getirir. Bu durum, süreçlerin çelişkilerine dayanmaktadır. Sürekli gelişim süreci içerisinde inşa edilen ve yeniden inşa edilen yönleri sahiptir. Bireysel formasyon ile birlikte tanımlanır, bireysel formasyon ise üniversite eğitimi hususunun bağlamsallaştırılması için ifade edilen teorik yaklaşımı destekler.

Gelişim

Harmanlanmış öğretim programlarında formasyon ve gelişim

Mantıklı bir bakış açısıyla, farklı eğitim-öğretim süreçlerinin birbirleri arasındaki bağlantıların, diyalektik olarak birbirine bağlanan eğitim konularının ele alınmasına gereksinim duyulur.

Bununla birlikte sürdürülebilir formasyon süreçlerinin değişimi ve yorumlanması da gereklidir. Bu durum öğrencilerin, harmanlanmış öğrenme formasyonunun gelişimini gösteren bağlamsal çeşitliliği somutlaştırır.

L. Fuentes'in (2006) harmanlanmış öğrenme formasyonu üzerine araştırmasında, içeriklerin derinleştirilmesi ve kültürün değerlendirilmesinde sürdürülebilirliğe sahip olan bağlam araştırmaları ve diyalog aracılığıyla sağlanan bireyselleştirilmiş mantıksal formasyona duyulan ihtiyacın önemi vurgulanmıştır, H. Fuentes (2009) araştırmalarında pedagoji ve yüksek eğitimin didaktiği üzerinde durarak bağlamsallaştırılması gereken yönelimsellik ve eğitimi sistemleştirme kategorileri üzerinde durur ve öğrenci formasyonunun özgünlüğünün ve gelişmesinin kaynaklarını vurgular.

Söz konusu eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, kültürel sistematikleştirme olanaklarıyla ilişkili süreçlerdir, sadece kültürel ihtiyaçların karşılanması somut durumda eğitimde bir dinamo işlevi görmeyecektir. İlgili öğrenciler tarafından sistemleştirme olasılığının bulunması bir gerekliliktir, öğrenciler dönüştürücü faaliyetlerle kültürü geliştirme ve ihtiyaçları karşılama yeterliliğine sahiptir, bununla, sürecin kendine özgü olan kültürü sistemleştirme ihtiyacı ve olasılığı arasındaki diyalektik birlik vurgulanmaktadır.

Bu sistemleştirme öğrencilerin özgün kültürünün entegrasyonunu gerektirir, öğrenciler sistemleştirme sürecinin içerisinde bu entegrasyonu gerçekleştirirler.

İnsanlar gelişimleri ve formasyonları sırasında kültürel çevrelerini, tarihsel koşullarını, geleneklerini, inançlarını tanırlar, bütün bu çerçeve öğrencilerin bilimsel bilgi inşa etme potansiyelleri, gelişimleri ve mesleklerini profesyonel icra etmeleri konusunda bir sistematiği oluşturur.

Bütün kültürel sistemleştirmeler, öğrenciler kendi sistemleştirme kriterlerini ortaya çıkardıkça, yeni bir bilimsel bilginin inşasına götürür. Aynı durum, tarihsel anlarda, tek bir öğrencide veya daha fazla öğrencide farklı seviyelerde de olsa, evrensel bir sistematikleşme elde edilecek şekilde tekrarlanır.

Bu tarz bir ilişki, bağlam kültürünün ve evrensel kültürün sentezi olan bir eğitim sürecinde, esneklik, üstünlük, sosyal ve mesleki bağlılık gibi vatandaşlık değerlerinin geliştirilmesine ve dönüştürülmesine yönelir.

Gerçek sorunlar bağlamındaki ihtiyaçlar farklı kültürler aracılığıyla farklı olarak yorumlanır ve ifade edilir, bu nedenle söz konusu olabilecek sorunların çözümünde disiplinlerarası yoğunlaşma gereklidir. Bağlam içerisindeki kül-

türel olasılık ve kültürel gereklilik arasındaki çelişki, disiplinlerarası bir kültürün sistematikleştirilmesini gerekli kılar, gerçek sorunların çözümünün, çelişkilerin ortaya çıkardığı sonuçta olduğunu kabul eder.

Bu, disiplinlerarası kültürün, bölgedeki ihtiyaçlar ve kültürel olanaklar arasında bir sentez olarak ortaya çıktığı anlamına gelir, bu nedenle sürecin canlandırıcı gücü ve ihtiyaçların karşılanmasının ve eğitimin sürekliliğinin bir göstergesi kabul edilir. Bu, bağlamdan çıkan ve bağlamda ifade edilen harmanlanmış öğrenmenin üniversitelerdeki gelişimini, öz gelişime götüren sürekli gelişimin üretilmesi amacıyla destekler.

Bağlamsallaştırılmış kültür ihtiyacı ve olasılığı arasındaki diyalektik ilişki eğitimi tekilleştirir ve bununla harmanlanmış öğrenme sürdürülebilirlik kalitesini ortaya çıkarır.

Ardından, öğrencilerde eğitimin geliştirilmesinin tekilleştirilmesi ve bağlam içerisinde eğitim başarılarının değerlendirilerek bağlamsallaştırılması ihtiyacı ortaya çıkar, ancak bu, güncel kriterlerin eğitim sürecine ve onun özgünlüklerine entegre bir dinamiği gerektirir.

Eğitim öğretim sürecinde bir diğer önemli husus, dinamiklerin birleştirilmesi ve eğitim öğretim sürecinin değerlendirilmesi ve müfredat tasarımı biriminin oluşturulmasıdır, bu, sürecin bütün bağlantılarının ve temel ilişkilerinin geliştirildiği birinci sistemleştirme kademesidir.

Sürecin tamamlanmasıyla öğrencilerin hareketlerindeki ayırt edici niteliksel kriterlerin, temel olarak ortaya sundukları bilme ve yapma eylemlerinin değişimi beklenir, böylelikle öğrenciler sadece kısmi ve kısa vadeli görevleri yerine getirmekten kurtulur.

Bu durum en farklı bağlamlarda ve şartlarda oluşabilir, bunun için gerekli olan, öğrencilerin katılımının ve uygun bir etkileşimin desteklenmesi, kültürün benimsenmesi ve epistemolojik ve metodolojik sistemleştirme yoluyla içeriklerin derinleştirilmesi sürecindeki çelişkilerin anlaşılması, sistemleştirmenin yönlendirilmesi ve öğrencilerde gelişen formasyonun genelleştirilmesidir.

Yapısal olarak, sürecin içerdiği etkinlikleri hem kurum içinde hem kurum dışında birbirini takip eden şekilde gerçekleştirmek önemlidir, bu etkinlikler arasında şunlar bulunabilir; seminerler, konferanslar, atölyeler, yuvarlak masa çalışmaları, konservatuarlar, projelerin geliştirilmesi, üretim ziyaretleri. Bu faaliyetlerin ortak noktası bir sorunun yanıtı olmalıdır, bu sorunlar gerçek, modellenmiş, teorik, üretim pratiği, hizmet, araştırma sorunlarından herhangi biri ya da başka sorunlar olabilir.

Harmanlanmış eğitim - öğretim sürecinin geliştirilmesi için metodolojik hususlar

Karakterize etmek

Karakterize etme hususu ile eğitimin rolü ve yeri ve elde edilmesi gereken becerilerin tespit edilmesi, metodoloji için koşulların belirlenmesi gerekir, bu şekilde etkide bulunan faktörler değerlendirilir ve metodolojinin pratiğine katkı sağlanır. En önemli hususlardan bazıları şunlardır:

- Öğretim üyelerinin teknik ve teorik kapasitasyonu.
- Öğretim üyelerinin özel içeriği araştırma hazırlıkları.
- Öğretim üyelerinin metodolojik hazırlığı.
- Maddi kaynakların, özellikle eğitim araçlarının, varlığı ve durumu.
- Öğrencilerin ve öğretmenlerin içinde bulundukları eğitim-öğretim süreciyle ilgili yönelimleri.
- Eğitim araçlarının hazırlanması da dahil olmak üzere, öğretim personelinin olası değişiklikleri kabul etmesi.
- Diğer taraftan, metodolojinin harmanlanmış eğitim-öğretim sürecine uygulanması, öğrencilerin içinden geldiği sosyal, kültürel bağlamın ve eğitim sürecinde ortaya çıkan bağlamların değerlendirilmesini gerekli kılar.
- Bu, konuların içeriğinin sistemleştirilmesinde yatan potansiyelin belirlenmesini gerektirir, zira sistem oluşturacak bir yönlendirmenin beslendiği nok-

ta bu olacaktır. Bu kritik sistemleştirme için konulabilecek kriterler, en azından, aşağıdakiler olabilir:

- Bağlamın gerçekliği içerisinde faaliyetin başarıya ulaşması için, amaç-içerik uyumunun sağlanması.
- Öğrencilerin, gerçek yaşamda karşılaşılabilecekleri durumlara da kullanılabileceği içeriklerin üretilmesi.
- İş ve sosyal yaşama uygulanabilecek metodolojilerin, tekniklerin, prosedürlerin (içeriğin oluşturulması) kullanımını destekleyici olan içeriklerin geçerliliği.
- İçeriğin mesleki ve bağlamsal bakımdan belirlenmesi (içeriğin işlevselliği).
- Bu bakış açısına uygun olacak şekilde, bir bakımdan, bir taraftan kültürün içeriğe uygulanacak olan epistemolojik ve metodolojik sistemleştirilmesi gerçekleştirilirken diğer taraftan içeriğin sistemleştirilmesi aşamaları sınırlanır. Bununla birlikte, bahsedilen bu içerik sistemleştirme aşamaları ve başarılar; eğitim-öğretim sürecinin, öğrencilerin geçmiş deneyimleri, kültürleri ve içeriğin karakterinin göz önünde bulundurularak anlaşılması, yorumlanması, motive edilmesi ve üretilmesi ile somutlaşır.
- Sistemleştirici yönlendirmeyi geliştirmek için öğretmen, grupların ve her bir öğrencinin karakteristikleri üzerin-

de çalışmalıdır, bu şekilde öğrencinin gelişimi ve sürecin boyutlarını netleştirerek çalışma stratejisini oluşturmalı, öğrencinin kültürel olarak gerçekleşmesi ve eğitimin en genel ve temel seviyede verilmesini sağlamalıdır.

Söz konusu olan ilerleyen ve sürekli olarak gelişen karmaşık bir süreçtir, öğretmen tarafından, öğrencilerin bildiklerini sunma, kabiliyetler, değerler ve oluşturacak değerler vs. gibi yönleri de dikkate alınarak gerçekleştirilen yönlendirmeyi gerektirir, bu süreç bir bütün olarak öğrenciye kendi araştırma yoluna girme olanağı sağlar, kendi bağlamını oluşturmasını destekler diğer taraftan öğretmen öğrenciyi sistemleşmeye doğru yönlendirmek için uygun planlama, esnek içerikler sunmakta, değerlendirmeler yapmakta, bu şekilde bağlam oluşturma ve uygulama işlemleri birbiri arkasından gerçekleştirilebilmektedir.

Değerlendirme sisteminin karakterizasyonu

Değerlendirmenin anlam ve duyuların oluşturulması süreci olduğu ve kendi özgünlüğü içerisinde olması gerekliliği hesaba katıldığında, değerlendirme sisteminin metodolojisi öğrencilerin eleştiri, özeleştir, bağımsızlık ve yaratıcılık kapasitesine katkıda bulunmalı-

dır, bu nedenle aşağıdaki özelliklere sahip olmalıdır:

- Eğitim-öğretim sürecinin öğretici olmasının yanı sıra eğitici ve geliştirici olmasını da sağlayacak yüksek anlamda katılımcı ve yapıcı bir karakterde olmalıdır.
- Öğrencilerin dönüştürücü kapasitelerindeki dönüşümler aracılığıyla eğitimin gelişim seviyesini desteklemek.
- Katılımcıların birlikte değerlendirilmesi ve özdeğerlendirme yapmasını sağlayan araştırmacı, eleştiren, düşünen, değişime yönelik ve bağımsız bir düşünce yapısının geliştirilmesinin desteklenmesi.
- Eğitim-öğretim sürecinin, eğitime araştırmacı ve uzmanlaştırmacı bir içerik sağlayacak olan epistemolojik ve metodolojik sistemleştirme temelinde, anlamların ve duyuların inşa edildiği bir alan olarak geliştirilmesi.
- Değerlendirmenin, öğrenciler üzerinde herhangi bir korkuya yol açmaması veya öğretmen otoritesi aracılığıyla hiyerarşiye dönüşmemesi için uygun ortamın geliştirilmesine katkıda bulunması.

► Gelecek sayıda devam edecek

Safter Çınar

Türkiye kökenli insanların Federal Almanya'daki örgütlenme sürecine kısa bir bakış

İlk yıllar

Almanya'daki hak ve çıkarlara yönelik ilk "göçmen örgütlenmeleri" olarak 1970'li yıllarda İspanyol ve Yunan Veli dernekleri ve federasyonları oluştu.

Türkiye kökenli insanların Almanya'daki hak ve çıkarları için örgütlenmeleri oldukça geç başladı, ciddi bir örgütlenmenin 1980'li yılların ortasında gelişmeye başladığını söylemek herhâlde yanlış olmaz.

Gerçi çalışmak için Almanya'ya gelenler daha 1960'lı yıllarda dernekler ve de federasyonlar kurdular, ancak bunların hemen hepsi Türkiye'deki partilerin/politik akımların yakınlık duyar kuruluşları idiler. Bu derneklerde insanlara buradaki sorunlarına yönelik bazı hizmetler verilse bile ana hedef Türkiye'ye yönelik politikalar üretmek ve taraftar toplamak idi.

Bu gelişmenin nesnel ve öznel nedenleri vardı. Bir neden insanların - Federal hükümetin de yıllar boyu savunduğu üzere - kendilerini Almanya'da geçici olarak algılamaları, diğer bir neden ise Türkiye'deki anti-demokratik politik ortama gösterilen duyarlılık idi.

Almanya'daki hak ve çıkarlara yönelik örgütlenmeler

1973 yılından itibaren aile birleşiminin gerçekleşmesi, Almanya'da doğan çocukların sayısının giderek artması, Türkiye'deki olumsuz politik ve ekonomik gelişmeler (12 Eylül askeri darbesi vd.) zamanla geçiciliğin kalıcıya dönüşmesi sürecini başlattı. 28 Kasım 1983 tarihli "Geri Dönüşü Teşvik" Yasası'ndan (tüm yabancılar itibarıyla) ancak yaklaşık 400.000 kişinin yararlanmış olma-

sı, kalıcılığın algılanmaya başlamasının bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

1980'li yılların ilk yarısında Almanya'daki hak ve çıkarların savunulmasını öne çıkaran örgütlenme girişimleri başladı. İlk aşamada oluşan tek tek dernekler daha sonra eyalet çapında çatı kuruluşlarında birleşmeye başladılar. 1990'lı yıllarda ise Almanya çapında federasyonlar oluştu, hatta bazı federasyonlar bir üst çatıya üye oldular.

Bu gelişmeye bir örnek vermek gerekirse: Kuzey Ren Westfalya Türk Veli Dernekleri Federasyonu ve Aşağı Saksonya Türk Veli dernekleri Federasyonu adı geçen eyaletlerdeki tek tek veli derneklerinin eyalet çapında çatı kuruluşlarıdır. Bu eyalet federasyonları başka eyaletlerdeki tek tek veli kuruluşları ile birlikte Almanya Türk Veli Dernekleri Federasyonu (FÖTED) üyesidir. FÖTED ise Almanya Türk Toplumu (TGD) üyesidir.

2000'li yıllarda sayıları giderek artan "hemşeri dernekleri" de çok kez bu çatıların içinde yer almaktadırlar.

Bu gelişmelere paralel olarak çoğunluk toplumu mensupları ile ortak örgütlenmeler de oluşmaya başladı (Türk-Alman Ticaret ve Sanayi Odası /TDHK gibi).

2010'lu yıllarda ise göçmen kökenliler Federal Almanya'ya özgü kuruluşlar kurma çabasına girdiler. Bu alandaki önemli bir gelişme sosyal hizmetler (Wohlfahrtspflege) alanındaki girişimlerdir.

2014 yılında 11 farklı kökenden Almanyalıların oluşturduğu Çokkültürlü Sosyal Hizmetler Kurumu¹ ("Verband für interkulturelle Wohlfahrtspflege,

Empowerment und Diversity" - VIW) kuruldu. Alman İslam Konferansı çerçevesinde bir "İslam Sosyal Yardım Kurumu (Islamischer Wohlfahrtsverband)" oluşturma çalışmaları yapılmaktadır.

Örgütlenmenin farklı alanları, temelleri ve birliktelik

Türkiye kökenlilerin Almanya'daki hak ve çıkarları savunmak için oluşturduğu kuruluşlar/çatılar farklı temellerde kuruldu: Partiler üstü - Politik/ideolojik - Türkiye politikalarına ağırlık veren - etnik - dinsel/mezhepsel - mesleki (Öğretmenler, Sağlık meslekleri mensupları gibi) - Spor - işverenler/girişimciler - ilgi alanları örgütleri (örneğin, sanat) vd. gibi.

1990'lı yıllarda ilk "göçmen kuruluşları" oluşmaya başlayıp politik partilerle/politikacılarla bir araya gelindiğinde onlardan şu klasik cümleyi duyardık: "Önce siz Türkler bir araya gelin, sonra konuşalım". Kuşkusuz, kendilerinin bile inanmadığı bu söylem "bizleri başlarından atmak" çabasından başka bir anlam taşımıyordu. Ancak, örgütlenmemizin giderek güçlenmesi, Türkiye kökenli seçmen sayısının artması vd. bu tutumu tamamen değiştirdi - artık göçmen kuruluşları ile ciddi ilişkiler kurulmadan politika yapılamayacağı kavrandı.

Buradan hareketle kuşkusuz tüm bu kuruluşların varoluş nedeni vardır. Çoğunluk bir toplumda Türkiye kökenlilerin de çoğunluk bir örgütlenme yapısı olacaktır.

Soru/sorun Federal Almanya'daki sayısal ve örgütsel yapımızın temelinde daha güçlü bir çıkar savunması nasıl gerçekleştirilebilir?

Federal Almanya politikasından istemlerimizin en büyük bölümü özünde örtüşüyor, en önemli farlılıklar Almanya'daki İslam'a bakış ve buna yönelik tavırlarda var gibi gözükmemekte.

Bir olayda ortak bir tavır sergilenmişti: 2007 yılında bir yandan "Uyum Zirvesi" çerçevesinde sivil toplum kuruluşları ile politika aynı masada konuları tartışırken, aynı tarihte Federal Parlamento önemli sertleşmeler getiren "Göç yasasını" karara bağlıyordu. Hemen tüm kuruluşlar bu ikiyüzlü tutumu protesto etmek için uyum zirvesini boykot etmişlerdi.

Aynı doğrultudaki temel istemleri birlikte savunmak olası olabilmeli. Böyle bir yaklaşım başka platformlarda farklılıkları - üslubuna uygun olarak - dile getirip savunmaya engel olmamalı. Hatta somut: Ortak bir basın toplantısında ortak görüşlerin yanı sıra farklı görüşleri de ortaya koymak olabilir.

Kuşkusuz şu günlerde bu çok zor görünüyor: Türkiye'de tekrar gerilmiş olan ortam, Almanya'ya da yansıyor, doğal olarak doğrudan Türkiye politikaları yapmayan örgütlerde bile yöneticilerin/üyelerin bir bakışı var, bu ise Türkiye'deki gelişmelere farklı bakan kuruluşların bir araya gelmesini en azından zorlaştırmakta.

Tüm bunlara karşın Federal Almanya'daki ortak çıkarlarımız/istemlerimiz temelinde birlikte hareket etmenin yol ve yöntemlerinin diyalogunu sürdürmek gerekiyor. ■

¹ <http://www.korIENTATION.de/2014/06/20/empowerment-und-diversitaet-in-der-sozialarbeit-der-neu-gegruendete-verband-fuer-interkulturelle-wohlfahrtspflege-findet-grossen-anklang/>

Mary Cathryn Ricker

Çeviri: PoliTeknik

Amerika Öğretmenler Federasyonu (AFT) Genel Başkan Yardımcısı

BM İnsan Hakları Bildirgesi'nde Eğitim Haklarının Genişletilmesine İlişkin Düşünceler ve Öneriler

Tüm çocuklar için ücretsiz ve zorunlu eğitime yönelik ilk küresel çağrı olan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, temel eğitim hakkını resmi olarak dile getiren bir kilometre taşıdır. Hiç şüphe yok ki İHEB kabulünden bu yana, altmış yıl boyunca, yüksek nitelikli kamusal eğitime erişimde muazzam gelişmelere yol açmıştır. Ancak Birleşmiş Milletler'in beyanı benimsediği 1948'den günümüze eğitim alanında çok fazla değişiklik olmuştur. Bugün insan hakları ve eğitim hakkına dünya çapında her gün saldırı olmaktadır. Sağlanan kazanımlara rağmen, kolektif insan hakları ve yurttaşlık hakları mücadelesinde nihai noktaya erişmekten çok uzağız. İHEB'nin eğitim beyanı, kız çocuklarının eğitim hakkına ve yanı sıra tüm çocukların erken çocukluk eğitimi ile orta öğretim haklarına özel vurgu yapacak şekilde, daha iddialı ve spesifik amaçlar geliştirmek üzere yenilenmeli ve modernleştirilmelidir.

İHEB "herkesin eğitim hakkına sahip olduğunu" söylese de, cinsiyet ve diğer özelliklerden bağımsız olarak tüm insanların bildirmede öne sürülen her hakka sahip olduğunu açıkça belirtmiş olsa da, çoğu ülkede halen eğitimde ciddi düzeyde cinsiyet eşitsizliği mevcut. Bugün, dünya çapında 60 milyondan fazla kız çocuğu okula gitmemektedir. Son yıllarda Nobel Ödüllü Malala Yousafzai gibi bazı aktivistler, kız çocuklarının eğitim hakkını savundukları için saldırılara maruz kalmıştır. Ve Nijerya'da kız çocuklarının eğitimine karşı olan terörist grup Boko Haram, tümü orta öğretimdeki 276 kız öğrenciyi kaçırmıştır. İHEB, büyük adımların atıldığı harika bir başlangıç noktası sağladığı halde kız çocukların eğitim hakkını daha iyi koruyacak ve garantiyecek güncellenmiş bir bildirge gerekmektedir.

İHEB ayrıca "eğitim, en azından ilköğretimde ve temel düzeyde ücretsiz olmalıdır" ve "ilköğretim zorunlu olmalıdır" şeklinde ifade eder. Öte yandan, Birleşmiş Milletler'in yeni Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri şunu vurgular; 2030 yılı itibarıyla kız ve erkek tüm öğrenciler ücretsiz ilköğretim ve ortaöğretime erişecektir. Bu, İHEB ve BM'nin Milenyum Kalkınma Hedeflerinde kullanılan dilde önemli bir iyileştirmedir. İHEB, ortaöğretime temel bir insan hakkı olarak beyan edecek şekilde güncellenmelidir.

İHEB'nin onaylandığı 1948'den bu yana dünyamız daha küresel ve ekonomik açıdan daha liberal hale geldi. Bu değişiklikler özel, kâra dayalı şirketlerin serbest piyasa uygulamalarının kamusal eğitime uygulamasına ve eğitime bir insan hakkından ziyade bir meta

Şu anda, dünyada 60 milyonun üzerinde yerinden edilmiş insan mevcut, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en yüksek rakam ve bunların yarısından fazlasının çocuk ve genç olduğu tahmin ediliyor. Bu korunmasız grupların erken çocukluk ve ortaöğretim aşamaları da dahil ücretsiz, yüksek nitelikli eğitime özellikle erişmesi gerekiyor. Güncellenmiş bir İHEB beyanı, örneğin mültecileri ülkenin eğitim sistemine entegre etmek üzere çalışan ve kültürel anlamda daha ilgili bir müfredat için kampanya yürüten Almanya Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası gibi gruplara da destek sağlayabilir.

Bu önerilen İHEB güncellemeleri bir gerekliliktir ve örneksiz değildir. Birleşmiş Milletler daha önce başarılı bir insan hakları çalışması inşa etmiş ve kılavuz ilkelerini genişletmişti. Esasen

na almak ve korumak üzere topluluk ve uluslarını örgütleyebilmişlerdir.

Gittikçe bağlantılı hale gelen ve ekonomik olarak farklılaşan bir dünyada İHEB'ndeki eğitim beyanının bugüne uygun hale getirmek üzere incelenmesi ve yenilenmesi gerektiği açıktır. Birlikte ücretsiz, yüksek nitelikli bir eğitime erişim idealini daha fazla tanımlamamız ve buna yönelik çalışmak üzere kolektif olarak kendimizi adamamız lazım. Neyse ki, birlikte çalışmaya sevk edebileceğimiz yeterli sayıda müttefikimiz mevcut. Bugünün ilericiler ağı, dünya çapında topluluk temelli öğretmen sendikaları, yerel ve uluslararası sivil toplum örgütleri sayesinde, daha ilişkili bir eğitim beyanı İHEB'nin esas vaadini ve çok daha fazlasını sağlamak üzere bize eksen sunacaktır.

BUGÜN İNSAN HAKLARI VE EĞİTİM HAKKINA DÜNYA ÇAPINDA HER GÜN SALDIRI OLMAKTADIR. SAĞLANAN KAZANIMLARA RAĞMEN, KOLEKTİF İNSAN HAKLARI VE YURTTAŞLIK HAKLARI MÜCADELESİNDE NİHAİ NOKTAYA ERİŞMEKTEN ÇOK UZAĞIZ.

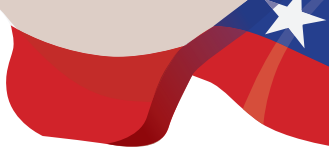
olarak yaklaşmasına imkân verdi. Örneğin Filipinler'de hükümet, öğrencilere hak ettikleri eğitimi sunmak yerine İngiliz çağrı merkezleri gibi küresel emek piyasasındaki ticari partnerlerinin niş ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmış okullar yaratmak için Pearson'la anlaşma yaptı. Dahası bu okullar "düşük maliyetli" olarak pazarlandığı halde kayıt ücretleri genellikle düşük gelirli ailelerin karşılayamayacağı ölçüde pahalı. İHEB tüm çocukların ücretsiz, yüksek nitelikli ortaöğretime erişmesi gerektiğini beyan ederek bu trende karşı koyabilir.

İHEB eğitim haklarını erken çocukluk eğitimi kapsayacak biçimde genişletmelidir. Eğitim hakkı doğumla başlar, bu nedenle evrensel okul öncesi programları savunmak ve temel eğitim olanaklarına sınırlı erişimi arzulayan ödül çekleri ile burslara karşı çıkmak bizim yükümlülüğümüzdür. Brezilya'da zorunlu okul öncesi, erken çocukluk eğitimi katılımda muazzam bir artış sağladı. İHEB bu beyanı yapmış olsaydı, daha fazla çocuk ilköğretime ve başarılı bir eğitim hayatına hazırlanmış olurdu.

İHEB de Dört Özgürlüğün bir evrimidir; ifade özgürlüğü, korkudan kurtulma özgürlüğü, inanç özgürlüğü ve yoksulluktan kurtulma özgürlüğü. Bunlar, müttefiklerin İkinci Dünya Savaşı sırasında birlikte savaşma motivasyonu olarak benimsenmişti.

İHEB'de kutsanmış ilkeler, sendikalar ve diğer örgütlerin dünya genelinde, eğitime erişim de dahil insan haklarını teşvik etmelerine yardımcı olmuştur. Örneğin Birleşik Devletler'de Siyahların Gelişmesi için Ulusal Birlik (NAACP), "ayrı fakat eşit" eğitim politikalarının tersine çevrilmesinde, İHEB'de belirtilen temel özgürlükler temelinde bir yurttaşlık hareketini tetiklemede başarılı olmuştur. O zamanlar çoğu emek aktivisti tüm öğrencilerin eğitime eşit şekilde eriştiğini garantilemek üzere gösterilen çabalara dahil oluyordu.

İHEB uluslararası düzeyde, sömürgeleştirilmiş Afrika uluslarının sömürgeciplerinden özgürleşme arayışlarına daha fazla meşruluk kazandırmıştır. Bireyler ve gruplar İHEB'ni bir kılavuz olarak kullanarak, insan haklarını garanti altı-

Camila Rojas

Çeviri: PoliTeknik

Şili Üniversitesi Öğrenci Federasyonu (FECh) Başkanı

Roberto Álamos

Şili Üniversitesi Öğrenci Federasyonu Çalışma Merkezi Yöneticisi

Eğitim Hakkı İçin Sosyal Mücadeleler

Şili'de, son on yılda gelişen öğrenci hareketleri ve sosyal hareketler eğitimi bütün yurttaşlar olarak bir hak olarak alınması ihtiyacını doğurmuş ve bu görüş üzerinde geniş ve derin tartışmalar üretmiştir. Geçerli eğitim sistemimiz 1973-1990 yılları arasında ülkemize egemen olan askeri-sivil diktatörlük sırasında oluşturulmuş ve gerçek bir neo-liberal devrimi destekleyerek eğitimin pazar haline getirilmesine yol açmıştır: Şili'de, yüksek eğitimin %80'ninden fazlası özel alanda gerçekleşmektedir.

Okul seviyesinde, pazar mekanizmaları öğrenciler arasında aşırı bir ayrımcılık üretmiş bu durum ise gerçek eğitim gettolarını ortaya çıkaran güçlü bir sosyal ayrışmaya neden olmuştur. Günümüzde, okul düzeyinde eğitimin %40'ı kamu okullarında verilmektedir. Bir önceki durum üniversitelerde görülmektedir: Üniversitelere girmek için gerçekleştirilen güncel sınav sadece ailelerin sahip olduğu satın alma gücünü göstermektedir. Yüksek öğretimde, bu ayrışma panoraması geleneksel devlet üniversiteleri, özel üniversiteler (1981 yılında diktatörlük tarafından gerçekleştirilen üniversite reformundan sonra kurulmuştur) ve teknik eğitimde de yenilenmektedir. Kapsam son yıllarda katlanarak artmaktadır, bu kurumlara daha iyi fırsatlar elde edebilmek için başvuran gençler yüksek vergilerle borçlandırılmış ve düşük istihdam ve yüksek okul bırakma oranlarıyla hayal kırıklığına uğramaktadır.

Bu bakımdan, Şili Devleti, gerçek bir eğitim hakkının sağlanması ve garanti edilmesi sorumluluğunu yerine getirmede gibi, tersine, Şili vatandaşlarının eğitim hakkını tanımak yerine, kendi çıkarlarını amaçlayan ve kâra ön-

celik tanıyan şirketlerin eğitim alanına hakim olduğu bir eğitim pazarının inşa edilmesine olanak tanımıştır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi uyarınca, eğitim haklarının etkinliği her bir devletin kendi inisiyatifiyle karar vererek aldığı önlemlere dayanmaktadır, bu önlemler birçok durumda söz konusu bildirgede belirtilen evrensel karaktere zıt içerikte olmaktadır. Neden? Toplumun büyük bir kısmını dışlayan önlemler aracılığıyla, evrensel bir insan hakkının garanti edilmesinin zor olduğunu düşünüyoruz.

Devletlerin eğitim hakkını etkinleştirmesini sağlayabilecek bu politikalar sadece İnsan Hakları Evren-

sel Bildirgesi'yle sınırlanmakla kalmayıp, aynı zamanda, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi gibi diğer insan hakları sözleşmelerinde de tekrarlanmaktadır. Sosyal haklar sağlamayı amaçlayan önlemlerin garanti edilmesi için ne tür önlemler alınacağına dair bir söylem bulunmadığından, birçok hükümet yukarıda belirtildiği gibi, bu garantilerin evrenselliğini engelleyen politikaların uygulanmasını zorlaştırmaktadır.

Şili'li kadın ve erkek öğrenciler olarak eğitim pazarını geriletmek için harekete geçtik ve Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi'nin gerçek anlamda uygulanmasının yollarını aradık, başka bir deyişle, insanlığın gelişimini, insan haklarını ve temel özgürlüklerini garanti-leyecek ve bütün uluslar, etnik ve dini gruplar arasında toleransı, dostluğu ve anlaşmayı destekleyen bir eğitim hakkı talep ettik.

Öğrenciler arasında birinci kategori ve ikinci kategori şeklinde ayrım yapmayan, ayrımcı yönü ilerlemiş olan ülkemize sosyal uyum katan, entegrasyonu sağlayan bir eğitim fikrini temel olarak kamusal sistemi destekleyen gerçek bir eğitim hakkını sağlamanın devletin sorumluluğu olduğunu söylüyoruz. Eğitim özgürlüğü, özel kurumların hangi öğrencinin hangi üniversiteye erişim hakkı olacağına karar vermediği, bunun yerine çocuklarının nasıl bir eğitim alması gerektiğine ailelerin karar verdiği bir sistem arayışındayız. Bununla birlikte, aileleriyle geçirmeleri gereken süre içerisinde dersleri hazırlayan, sınavları değerlendiren ve aşırı yük altında bunalmış durumda olan kadın ve erkek öğretmenlerimizin, bugün sadece öğrencilerin standart testleri yanıtlanmasına indirgenmiş olan, eğitim sürecinde oynamaları gereken temel rolü oynamaları için gerekli koşulların oluşturulmasını istiyoruz. Yüksek öğretimin, pazar için eğitilmiş borçlu teknisyenler ve profesyoneller üreten bir araç olmaması gerektiğine, gerekli olanın ulusun gelişmesine yardımcı olan kurumların inşasına ve sosyal ihtiyaçların hizmetinde olan bilginin inşa edilmesi-ne odaklanmak olduğuna inanıyoruz.

Eğitimin sosyal bir hak olduğuna karar verdiğimizde, eğitim sürecinde masrafları kimin ödediği noktasıyla kendimizi sınırlamıyoruz, aksine bu hakka ayrıcalıksız, şirket sahiplerinin ticari faaliyetlerini destekleme amacı gütmeyen bir yolda erişimin nasıl sağlanacağı üzerine de düşünüyoruz.

DEMOKRASİNİN GELMESİYLE ÖZEL EĞİTİM, DİKTATÖRLÜK DÖNEMİNDE BAŞLADIĞI BÜYÜMEYE DEVAM ETTİ, BUNUN BİR SONUCU OLARAK KAMUSAL EĞİTİM KADEMELİ OLARAK PARÇALANDI.

Son dönemde gösterdiğimiz hareketlilik Şili eğitim sistemini radikal bir şekilde dönüştürme ihtiyacı üzerine toplumda bir tartışmayı başlattı. Parasız, kamusal ve kaliteli bir eğitim için verdiğimiz mücadele sadece söylemde kalmadı. Birçoğu sosyal hakların, özellikle eğitim hakkının, özelleştirilmesini destekleyen geleneksel Şili politik güçlerinin içinden geçmekte olduğu derin temsilîyet krizinin ortasında, kendimizi bir değişim gücü olarak sunduk. Demokrasinin gelmesiyle özel eğitim, diktatörlük döneminde başladığı büyümeye devam etti, bunun bir sonucu olarak kamusal eğitim kademeli olarak parçalandı.

Eğitim hakkının evrensel karakterine müdahalede bulunan bazı kamu politikalarına örnek olarak kamu harcamalarının burslar, krediler ve eğitim hibeleri olarak odaklanması gösterilebilir. Bu tür önlemler, geliri sadece toplumun bir kesimine sunmaları nedeniyle, evrensel eğitim hakkına erişimi toplumun geri kalanına sağlamazlar, bu durum sadece eğitim alanında değil, aynı zamanda sağlık, sosyal güvence ve diğer alanlarda da yaşanmaktadır.

Devletin bu türden bir faaliyet gerçekleştirilmesinin sonucu olarak, birçok ülkede, farklı sözleşmeler ve beyannamelerle eğitim hakkının tanınmış olmasına rağmen, bu hakka erişim söz konusu garanti sağlayıcıların sosyo-ekonomik durumuna ve ödeme kapasitesine bağlı kalmaktadır. Sözleşmeler ve beyannamelerin sadece somut

Bilge Yörenç | ATÖF - Genel Başkan Vekili

Eğitim ve Sivil Toplum Örgütlerinin Eğitimdeki Önemi

“Eğitimle kişilerde aydınlanmanın temelini atmak kolaydır; ne var ki genç insanları böyle düşünmeye erkenden alıştırmak gerekir.” *Immanuel Kant*¹

Habermas’a göre ‘Sivil’ toplum az ya da çok kendiliğinden oluşmuş birlikler, örgütler ve hareketlerden meydana gelir. Bunlar toplumsal sorunların özel yaşam alanlarında doğurduğu yankıyı kaydederek yoğunlaştırır ve kamuoyuna aktarırlar. Sivil toplumun çekirdeğini, toplumu ilgilendiren sorunların çözümüne yönelik tartışmaları kamusal alanlar çerçevesinde kurumlaştıracak birlikler, topluluk ağı oluşturur.² Bu oluşum, sivil toplum örgütleri aracılığı ile siyasi sürece dahil olan ve bu süreci tümüyle benimsemiş bilinçli bireylerin kendi kaderlerini kendilerinin belirlemeleri amacıyla oluşturmuş oldukları bir siyasi proje olarak betimlenebilir.

1980’li yıllarda Almanya’da toplumsal sorunlara etkili ve uzun vadeli çözüm bulma sürecine aktif olarak katılan ve politikacıları bu çözümleri yaşama geçirecek politikalar üretmeye yönlendirmek için çalışan farklı gönüllü gruplar örgütlenmeye başladılar. Bu gruplar birbirine bağımlı ama kavramları, görüşleri, değerleri açısından farklı niteliktedirler. Bu gönüllüler grubu bu gün toplumun ayrılmaz bir parçasıdır ve sivil toplum örgütleri olarak yaşadıkları toplumda devletin yetersiz kaldığı alanlarda faaliyet göstererek sosyal alanda önemli işlevler görmektedir. Sivil toplum örgütlerinin işlevlerini özetle şöyle sıralayabiliriz:

- Toplumsal sorunların çözümü için çalışmak, sorunlara çözüm üretmek amacıyla yasal düzenlemelerin yapılmasını sağlamak.
- Maddi olanaklardan veya sosyal güvenceden yoksun kişilerin öğretimi ve sağlık gibi konularda ihtiyaçlarını gidermeye çalışarak sosyal hayatın düzenlenmesinde olumlu katkılar sunmak.
- Kamu kurum ve kuruluşları ile ortak projeler yapmak, akademik çevreyle birlikte aydınlatıcı kongre, konferans, seminer, toplantı gibi etkinlikler düzenlemek.
- Toplumun yararına görmedikleri konularda karar alıcı mercileri etkileyerek farklı kararlar almalarına veya alınan kararların tekrar gözden geçirilmesini sağlamak.
- Toplumun öncelikli hedeflerine ulaşmasında kamuoyu desteği sağlamak için medya ve diğer iletişim araçlarıyla gündem oluşturmak; yayın ve yayımlar yapmak.

İşlevlerde görüldüğü gibi sivil toplum örgütlerinin varolma sebebi toplumsal fayda oluşturmaktır. Almanya’da

yaşayan Türk toplumunun, eğitimsizlik, ayrımcılık ve dışlanmaya maruz kalma gibi büyük sorunları bulunmaktadır.

Kültürel, sosyal, sanatsal alanlarda topluma yararlı çalışmalar yapan sivil toplum örgütlerinin eğitim konusunda da önemli bir rol oynadıkları veya oynayabilecekleri aşikârdır.

Durkheim’e göre “eğitim, yetişkin nesiller tarafından, sosyal hayata henüz hazır olmayanlara tatbik edilen bir ter-sirden” ibarettir. Bu durumda eğitim; yetişkin neslin, bir plan ve gayeye göre yetişmekte olan nesillerin gelişimini sağlamaktır.

Eğitim “kasıtlı kültürleme süreci”³ olarak da tanımlanır. Kültürleme “bireyin doğumundan ölümüne kadar geçen süreçteki elde ettiği kazanımları içeren bir durumdur”.

Kültürleme faaliyetinde toplum kendisini oluşturan bireyleri bir takım bilgi, beceri, tecrübe ve alışkanlıklarla donatmaya çalışır.

Konumuz açısından ailenin eğitim ve sosyalleştirme görevlerine değinecek olursak; aile çocuğa ilk eğitimin verildiği yerdir. Her şeyden önce aile, bir okul öncesi eğitim kurumu olarak kabul edilir. Ailenin bu işlevinin bir kısmını çocuklar belli bir yaşa gelince eğitim kurumları üstlenmektedir. Ancak aile, hiçbir zaman çocuğun eğitiminden kendini bütünüyle soyutlayamaz. Çocuk, okul yaşamına başladığında da aile, çocuğun eğitimi konusunda ona yardımcı olmak, yol göstermek, yöneltmek, yönlendirmek, okulla işbirliği yapmak zorundadır.

Toplumsallaştırma işlevi aile içinde çocuğu doğrudan etkileyen bir süreçtir. Aile içindeki toplumsallaştırma özellikle, kültür aktarımında önem kazanmaktadır. Okula gidinceye kadar çocuk, ailede toplumsallaşır. Bu bakımdan çocuğun kişilik gelişimi ailede şekillenmeye başlar. Toplumsal normlar ailede öğrenilir. Tezcan⁴ çocuğun ilk ödüllendirilmesi ve cezalandırılmasına, çocuğun kendisini dolaylı olarak ifade ettiği ilk davranış örneklerine, aile içinde deneyim kazanıldığına ve bütün bunların, çocuğun temel kişilik gelişimine yardım ettiğine dikkat çeker.

Eğitim sürecinin büyük bir kısmı okullarda örgün eğitim olarak verilir. Planlı, programlı ve düzenlidir. Belli yöntemlere göre uygulanır. Belli bir yaş grubundaki bireylere, eğitimin dairenin amaçları doğrultusunda hazırlanmış eğitim programları ile bir eğitim kurum olan okul çatısı altında gerçekleşir. Okulöncesi öğretim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim örgün eği-

tim sistemini meydana getirir. Bunun yanı sıra okul dışında gerçekleşen ve bireyin çevresindeki bireylerden veya iletişim araçlarından etkilenecek kazandığı informal eğitim, sivil toplum örgütlerinin çatısı altında sunulabilir.

Almanya’daki sivil toplum örgütleri değişik alanlarda öğretimin bilimsel, kültürel, sanatsal, sportif önemli faaliyetler göstermektedirler. Aktif üyeler çoğunlukta erkeklerdir, kadınlar dernek çalışmalarında henüz ağırlıklarını koyamamışlardır. Evde kalıp çocuklarının bakımı ve eğitimi ile ilgilenirler. Ancak öğretmenler derneği olarak eğitim konusunda yaşanan sorunlarda bilhassa annelerin çok aktif bir rol üstlendiğini gözlemliyoruz. Okulla ilgili soruları olan anneler danışma olanaklarını, bilgilendirme toplantılarını önemsemekte. Öğretimin çocuğuna lise tavsiyesi verilmemişse, anne bu konuda destek talebinde bulunur. Okuldaki sorunları sınıf öğretmeni ile konuşmaya giderken de derneklerden refakat talep eder. Baba her ne kadar dernek çalışmasında üye olarak aktif bir rol oynuyorsa da, anneler bilhassa okulla ilgili konularda sivil toplum örgütlerinin desteğine başvurmakta.

Okul dışı eğitim söz konusu olunca dernekler, çalışmalarında çocuklar ve çocukların eğitimi konusunda daha duyarlı ve aktif olabilirler. Almanya’daki okullarda Türkçe anadili eğitimi yetersiz olduğu için, derneklerde çocuklara yönelik Türkçe kursları, Türkçe okuma ve şiir etkinlikleri, Türkçe kompozisyon yarışmaları düzenlenmektedir. Bu olanakların daha fazla çocuğa sunulabilmesi için her sivil toplum örgütünün ‘eğitim’ konusunu asıl işlevleri arasına alması gerekir. Yukarıda değinildiği üzere ‘eğitim’ çok yönlüdür ve farklı alanlarda gerçekleşir.

Derneklerin sanatsal, kültürel veya sportif amaçlı etkinlikleri de bulunmaktadır. Bu etkinliklere çocuklar daha çok izleyici olarak katılmaktadırlar. Maalesef birçok aile zaman darlığını neden olarak göstererek çocuklarını derneklerdeki değişik etkinliklere kayıt ettirmemektedir.

Çocuk korusu ve çocuklar için halk dansları gibi etkinliklere ağırlık veren dernekler, çocuk katılımının azlığını dile getirmektedir. Oysa bu tür etkinlikler çocuğun kendi kültürünü daha iyi öğrenmesini ve dolayısı ile kültürel eğitim almasını sağlar. Ayrıca bu tür etkinliklerin çocuklar üzerinde çok olumlu etkisi vardır; çocuk bir artısı olduğu algılar, daha cesur ve özgüvenli olur.

Spor amaçlı çalışan dernekler çocukların okul dışında spor eğitimi almala-

rını destekleyebilirler. Çünkü spor sadece fiziksel gelişimden ibaret değildir. Spor, çocukların erken yaşlarda disiplin kazanmalarını, arkadaşlarıyla başarılı ilişkiler yürütebilmelerini ve özgüven kazanmalarını sağlar. Spor yapan bir çocukta stres, öfke ve enerji fazlalığı az görülür. Çocuklar erken yaşlardan itibaren disiplin kazanmış olurlar. Bir hedef koyup ilerlemek, onların ileriki yaşamlarında da başarılı olmalarını ve hayatlarını düzenlemelerini sağlar. Bu yüzden spor amaçlı kurulmuş olan derneklerin çocuklar için de etkinlikler düzenlemeleri çok önemlidir. Çocuklara yönelik jimnastik, yüzme, basketbol, voleybol veya futbol gibi değişik spor dalına yönelik kurs olanaklarına ihtiyaç çok fazladır.

Büyük şehirde yaşayan, günün büyük bir kısmını evde geçiren dolayısıyla sosyal gelişim açısından eksiklik yaşayan çocuklar için tiyatro kursları önemli bir gelişim alanıdır. Tiyatro çocukların hem Türkçe kelime hazinesini geliştirmelerini sağlar; hem de dinleme, birlikte çalışma becerisi, yaratıcılık, hayal gücü, bireysel cesaret, duygularını tanıma ve değerlendirme gibi kişisel faaliyetlerini geliştirmeye yönelik oyun ve emprovizasyon ağırlıklı bir eğitimidir.

Almanya’da yaşayan Türk kökenli çocukların ve gençlerin yarınlara aydınlık olmasının ön koşulu, onlara her alanda en iyi şekilde eğitim vermektir. Alman eğitim sistemi kaynak yetersizliğini ve yapısal sorunları vurgulayarak, fırsat eşitliğini sağlama konusundaki görevlerini yıllardan beri ihmal etmiştir.

Sivil toplum örgütleri olarak çocuklarımızın eğitimi için çok yönlü çalışmalar yaparak, eğitim sistemindeki sorunları yalnızca dile getirmek değil, uzun vadeli çözüm bulma sürecine aktif olarak katılmamız gerekmektedir. Ayrıca her sivil toplum örgütü genel anlamda çocuklarımızın eğitimini kültürel, sanatsal ve sportif aktivitelerle destekleyebilir. Sivil toplum örgütleri olarak, gelecekte genç nesillere ihtiyacımız vardır. Çünkü çocuklarımız yarının dernek temsilcileri olabilirler. Unutmayalım “Eğitime yatırım, en iyi faizi verir” (*Benjamin Franklin*).

¹ Was heißt: Sich im Denken orientieren? 1786

² Habermas, Jürgen (1993): *İdeoloji Olarak Teknik ve Bilim*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul

³ Adnan Boyacı: *Eğitimle İlgili Temel Kavramlar*, Anadolu Üniversitesi, home.anadolu.edu.tr/~aboyaci/ders/eb/tkavramlar.pdf - (PDF Datei)

⁴ Tezcan, Mahmut (2011): *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara

Prof. Dr. Seyhan Hasırcı

Sivil Toplum Kuruluşlarının Çocuk ve Gençler için Nitelikli Spor Çalışmaları Yapılandırılmasındaki Rolü

21. yüzyılda her geçen gün daha da artan insan nüfusu nedeniyle, dünya coğrafyasında bulunan ülkelerin, yeni kaynaklar yaratmanın yolunu aramaya devam ederken, bir yandan da daha sağlıklı yaşayabilmenin endişesi içerisinde olduklarını gözlemleyebiliyoruz. Daha iyi bir hayat standartını yakalayabilmek kuşkusuz bir ülkenin sosyo-ekonomik ve politik yapısı ile de yakından ilgilidir. Daha iyi bir eğitimin ve sağlıklı bir beslenmenin arkasında, kaliteli bir yaşam arama faktörü yatmakta olduğunu düşünüyoruz.

Günümüzde spor, toplumsal, ekonomik, sağlık ve siyasi boyutları olan oldukça önemli bir kurumdur. Bunun yanında spor, aynı zamanda takım ruhu ve dinamizmi, dayanışma, hoşgörü, toplumsallaşma, paylaşım, demokratikleşme, sağlıklı bir kuşak yetiştirme ve bağlılık gibi önemli değerleri de içerisinde taşır. Ayrıca kişisel gelişim ve başarıya katkıda bulunan önemli bir araç olarak da algılanabilir.

Son yıllarda sporun, Avrupa'da bir sosyal amaç olarak ilgili devletler ve burada bulunan sivil toplum kuruluşları (dernek ve vakıflar) tarafından desteklenmesi, bu anlamda bir ülkedeki bireylerin hem fiziksel gelişimine, hem de erdemliliğine olan katkıları nedeniyle oldukça önemli bir yer tutmaktadır.

Ayrıca spor, farklı kültürel yapıya sahip insanların birarada aynı etkinliği yapabilmelerine olanak sağladığından da toplumsaldır. Spor ekonomisinin ulaştığı yer son yıllarda özellikle turizm, tekstil ve gıda sektörünü de geçerek çok büyük bir ekonomik alan olarak yerini almıştır ve özellikle profesyonel spordaki sermayenin büyüklüğü gözler önündedir. Sporun sağlık boyutu oldukça önemlidir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) sağlıklı "bireyin kendisini fiziksel, duygusal (psikolojik) ve sosyal yönden mutlu hissetmesidir" diye tanımlar. Bu da sadece ve sadece bir ülkede yaşayan bireylerin büyük ölçüde spora katılımları ile mümkün olabilmektedir. Gelişmiş olan ülkelerde, egzersiz yapan bireylerin tümü, sporun ya da egzersizin sağlığa olan katkısını çok yakından bilmektedirler, yine sporun politik yapısına ilişkin olarak, ülkelerini yöneten liderler, sporda uluslararası alanlarda başarılı olmuş bireyler üzerinden siyaset yapmayı bir alışkanlık haline getirmiş ve bu şampiyon sporcuları ülkenin önemli bir aynası olarak hep ön plana sürmüşlerdir, bu nedenle sporun siyaset ile yakından ilişkisi vardır.

Sporun eğitimsel, kültürel, sağlık ve politik alanlardaki önemini kısaca bu şekilde özetledikten sonra, sivil toplum kuruluşlarının bu alanda çocuklarımız için yükleneceği sorumluluğun ne şekilde olması gerektiği üzerine tartışacağız. Çünkü bugün Almanya'da yaşayan ve sayıları yedi milyona ulaşan göçmenlerin ve dolayısıyla da Türk insanının hayat standartlarını tıpkı Alman vatandaşları gibi yükseğe çekilmesine ortam hazırlayacak bir konunun tarafımızca bilinmesi ve göçmen vatandaşlarımızla paylaşılması kanımca bu konunun daha ilgi çekici bir hale gelmesine neden olacaktır.

Sivil toplum kuruluşları bilindiği üzere devletin resmi kurumlarının dışında ve bunlardan bağımsız olarak çalışan, politik, sosyal, kültürel, hukuki ve çevresel amaçları doğrultusunda lobi çalışmaları, ikna ve eylemler yapan, üye-

ta tesadüfen değil de, bu ülkenin köklü geçmişi olan kulüplerinin alt yapısından yetiştikleri bir gerçektir (Özil, Klose, Khedira, Boateng, Podolski, Hamit ve Halil Altıntop kardeşler vs gibi). Ayrıca bu katılım çok dar bir alanda (Futbol, Kick-Boks vs.) kalmaktadır.

Yabancıların spora katılmamalarının birçok nedeni (ailenin geçim sorunları, spor yapabilecek yerlere yönlendirilmeme, okul ve eğitim sorunlarıyla boğuşma, teknolojinin ve bilgisayar oyunlarının daha etkili olması vb.) vardır. İşte burada samimi ve gönüllülük bazında toplumsal faaliyet yürütmekte olan derneklerin nitelikli çalışmaların yapılmasıyla göçmenlerin spor alanında da çağdaşlaşmasına katkı sunacağından hiç kimsenin şüphe duymaması gerekir, ancak bu nitelikli çalışmaların planlı ve programlı bir şekilde hayata geçirilmesi gerekmektedir.

larda başlamak ile ilgili bilgilendirme yapmak; çocukların günümüzde artık sayıları oldukça artan farklı spor dallarında deneyim kazanma şanslarını sağlayarak, yeteneklerinin erken yaşta saptanmasına katkı sunmak; bireylerin yetişmesinde sporun ve egzersizin uygulamalı olarak önemini göstermek ve bunları özendirmek gibi bir işlevi hem kulüpler bazında hem de yerel yönetimler bazında desteklenmesini planlamak; yeteneklerine göre çocukların çevredeki köklü spor kulüplerine yönlendirilmesine ve kabul görmesine ön ayak olmak vb.

Sivil toplum kuruluşlarının yapacağı nitelikli çalışmalar için, kamunun spor alanında federal ve yerel düzeyde sunduğu olanakların araştırılması, kamu kuruluşlarıyla ilişki ağı oluşturulması, derneklerin bu amaçla birbiriyle etkileşime geçeceği ortak bir çalıştay düşün-

lerini ve çalışanlarını gönüllülük usulüyle alan, kâr amacı gütmeyen ve gelirlerini bağışlar ve/veya üyelik ödemeleri ile sağlayan kuruluşlardır. Politik, sosyal ve kültürel alanlardaki duyarlı çalışmalarının yanı sıra spor konusunda da üstüne düşen her türlü sorumluluğu yüklenmektedir.

Bu yazımızda, sporun farklı boyutlarını siz değerli okurlarımla paylaşarak özellikle Almanya'da yaşayan siz göçmenlerin spor yaşamına, dolayısıyla hayat standartlarının yükseltilmesine katkı sunmayı amaçlıyoruz.

Yapılan birçok araştırma sonuçlarına göre özellikle Almanya'da bulunan göçmenlerin spora katılımının çok düşük oranda olduğu ve özellikle de spora katılıp da başarılı olanların sokak-

Spor dallarının kendi özelliklerine göre belirli bir süresi, kuralı, değerlendirmesi ve hakemi, antrenörü vs. vardır ve devletlerin sistemleri içerisinde yer alıp, organize edilmektedir. Ülke bazında bu faaliyetler spor federasyonları ve spor kulüpleri tarafından örgütlenir. Ancak sadece devletin kaynakları bu uygulamaları tam anlamıyla yerine getirmeye yetmeyebilir! İşte o zaman sivil toplum kuruluşlarının burada önemli bir sorumluluğu yüklenmesi gerekmektedir. Sivil toplum kuruluşları müzik, sinema, tiyatro, okuma-yazma (literacy) vb. alanlarda yaptıkları çalışmalarla spor alanında da yapabilirler.

Bu alanda yürütecekleri nitelikli çalışmaların yapılandırılmasını kısaca şu şekilde özetleyebiliriz: Öncelikle kendi üyelerine farklı spor dallarına erken yaş-

cesi için duyarlı kılınması, uzmanların derneklerle böylesi bir çalıştayda işbirliğine girmek üzere sürece kazanılması ve nitelikli çalışma alanları için uzmanlar ve STK'ların taslak programlar geliştirmesi, dernek ve uzmanlar tarafından bu sürecin koordine edilmesi için bir kurul (YAPI) oluşturması önerilebilir.

Bu açıdan baktığımızda spor yapılabilecek fiziki alanlara, uygun sportif giysilere, o spor dalına özgü malzemeye gerek vardır. Bir ülkede nüfusun büyük bir oranı hareket ve egzersiz içerisine ne kadar çok çekilebiliyorsa, sağlıklı kişiler sağlıklı bir toplum olma yolunda önemli bir yolu kat etmiş oldukları gibi, bu kadar geniş kitleden yetenekli çok sayıda sporcunun da daha kolay elde edilebileceği unutulmamalıdır.

Nitelikli Örgütlenme Çalışmaları Hangi Amaçlarla ve Nasıl Yapılmalı?

Kuşkusuz her sivil toplum örgütü toplumdaki bir eksikliği gidermeyi ya da iyileştirmeyi amaçlayan bir misyon geliştirir. Üstlendiği görevi, ister siyasal, ister toplumsal amaçlı olsun, belirli bir yapıya büründürüp gerekli kaynaklara ulaşarak, hedefe ulaşmak için çaba harcar. En azından kağıt üzerinde ya da kuramsal olarak bu böyle kabul edilir.

Almanya'da şu an etkin olan Türk STK'lar bu ışıktaki incelendiğinde, bunları birkaç öbek içinde toplayıp Almanya'da yaşayan Türklerin bir gereksinim psikogramı ortaya çıkarılabilir.

Almanya'da önde gelen Türk STK'ları kuşkusuz inanca dayalı örgütlenmelerdir. Bunların birçoğu ise özellikle son yıllarda siyasi kamplara bölünmüş kuruluşlar görünümündedir. Öte yandan veli dernekleri, hemşeriliği esas alan örgütlenmeler de öne çıkmaktadır. Diğerleri ise örneğin öğretmen dernekleri gibi mesleki ya da ticari, sanayi örgütlenmeleridir. Hepsisi de ellerinden gelen çabayla amaçları yönünde az ya da çok, önce kendi üyelerine, daha sonra da topluma yarar sağlayacak çalışmalara yönelerek ilerlemekteler.

Sözü edilen STK'lar özünde aynı ya da benzer anlayış ve yaşam biçimini paylaşan görüşdaşlarına çeşitli inanç ve kültür hizmetleri sunmanın yanı sıra, Alman devleti, kamuoyu ve kurumları karşısında çıkarlarını temsil etme çabası gütmektedir. Siyasal amaçların dışında kalan örgütlenmelerse eğitimi, yaşlıları, ırkçılığı-ayrımcılığı, doğayı ve sporu, dolayısıyla sağlığı gözönünde bulundurma misyonu içinde olan örgütlenmelerdir. Almanya'nın Türk STK örgütlenmelerinde inanç ve siyaset odaklı kuruluşların yoğunlukta olduğu, eğitim ve kültür amaçlı örgütlerinse bunların gerisinde seyrettikleri dikkat çekmektedir. Bu da Almanya'daki Türklerin başlıca hizmet taleplerinin siyasal, inançsal ve ekonomik olduğu yanılsamasının açık bir göstergesidir. Oysa Almanya'da Türk topluluğunun gereksinimlerini kalıcı, sağlam ve sağlıklı bir temele oturtmak için özellikle güçlü eğitimsel, kültürel ve bilimsel kuruluşlara gereksinim var. Çünkü ulaşılması gereken nihai çözüm her koşulda eşit katılım ve paylaşımdır.

Bunun için de daha sağlam ve etkin kuruluşlara ihtiyaç oluğu gibi, herşeyden önce bu temel istemi ele almak için var olan yapıların biraraya gelmesi kaçınılmazdır. Ancak önde gelen örgütlerin yapılanmaları, kemikleşmiş inançsal, ideolojik ve siyasal endişelerle birlikte Türkiye'den güdülen ve hâlâ Türkiye kaygılarının baskın olması nedeniyle ortak paydalara odaklanmaları şu an için olanaksız gibi durmaktadır.

Buna rağmen konuya toplumsal-ruhsal açıdan bakılıp, Maslov'un Gereksinimler Silsilesi'nce değerlendirildiğinde biraraya gelinse de gelinmesi de nitelikli ve kalıcı çalışmaların önce hangi eksikliği, hedefi kendine amaç edinmesi gerektiğini ve nereden başlanacağını saptamak mümkün olacaktır. Maslov'a göre her bireyin, dolayısıyla topluluğun ve toplumun davranışlarında iki ana çıkış noktası vardır: Birincisi, her davranış belli bir gereksinimi karşılamaya yöneliktir. İkincisiyse bu ihtiyaçların bir silsilesi olmasıdır.

Bu gereksinimler silsilesinin aşamalarıysa şunlardır:

-Bensel-ruhsal gereksinimler:

Yani yemek, içmek, uyumak, solunmak, cinsellik gibi temel dürtüsel ve içgüdüsel ihtiyaçlardır.

-Sevgi-Aitlik gereksinimi:

Sevme, sevilme, bir öbeğe ait olma, yardımlaşma, şefkat gibi gereksinimlerdir.

-Saygınlık gereksinimi:

Sevmek-sevilmek dışında bireylerin kendilerine saygı duyulması ihtiyacı. Tanınma, sosyal statü sahibi olma, başarı elde etmek, takdir edilmek gibi gereksinimleri de kapsar.

-Kendini gerçekleştirme gereksinimi:

Alt kategorilerdeki ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra kendini geliştirmek, zorlu hedefleri başarmak ve kapasiteyi arttırmak gibi ülküleri ve yetenekleri gerçekleştirme ihtiyaçları duyulur.

Her bireyin, topluluk ve toplumun, Maslov'un piramidiyle açıklayabileceğimiz gereksinim silsilesine tabi olduğu kabul edilirse, şu soruların sorulması gerekir: Kendini baskın dili, kültürü, inancı ve kökeni nedeniyle Almanya'nın Türk topluluğuna ait gören ya da bu topluluğa ait görülen kişiler hangi gereksinim aşamasındadır ve bir üst aşamaya nasıl ulaşır ve ulaştırılır?

Öncelikle diğer topluluklar gibi Türklerin de bedensel-ruhsal – sevgi-aitlik aşamalarında seyrettiği açıktır. Zaman içerisinde bu öbeğe mensup birçok kişi maddi doyuma erişti belki, ama manevi doyumdan söz edilmesi henüz pek mümkün değil.

Dolayısıyla şu an en yumuşak karın aitlik ve saygınlıktır. Türkler ister yetişkin olsun ister çocuk, ister akademisyen, ister yalın bir yurttaş; deyim yerindeyse ağızlarıyla kuş tutsalar oyuna gelinde 2:0 yenik başlamıyorlar mı?

Bu elbette çok nedenli bir olgudur ve bu olgu birkaç yıl içerisinde gelişmediği için kısa bir sürede de çözüme kavuşturulacak bir durum değildir. Ancak eksikliğin en belirleyici kaynaklarından biri donanım yetersizliğidir ve işe bununla başlanması akılcıdır. Dolayısıyla gerek Alman diline ve kültürüne, gerek kendi kök bileşenleri olan dil ve kültüre yeterince egemen olmak belirleyicidir. İçlerinden büyük çoğunluk belirli bir derecede Almancaya egemen olsa bile, özellikle kendi çekirdeğini oluşturan bileşenlerini sağlıklı bir biçimde ortaya koymakta güçlük çekmekte. Hatta kendini dalsız budaksız doğrudan ait olduğu kültür, dil, inanç ve kökeniyle Türk olarak tanımlamakta bile sıkıntı çekilmektedir. Bu güvensizlikse Türk kültürünü diğerlerine aynı derecede sıkıntılı ve güvenilmez olarak algılatmaktadır. Bu önemli bir eksikliklerdir. Elbette Almanya kamuoyunun ve kurumlarının da bunda payı az değildir, ancak onlara yönelmeden Türkiye ve diğer ülkelerden gelen toplulukların önce kendilerini toparlaması daha akılcı olacaktır.

Ne yazık ki hem yetişkinler hem de çocuklar özellikle aitlik ve saygınlık konusunda, hele de gençlerimiz, son derece muzdariptir. Oysa toplumsal saygınlık belirli bir düzeye ulaştırıldığında toplumsallaşmaları çok daha elverişli gerçekleşecektir. Çocuk yuvalarında küçüklerin bir İngiliz ya da Fransız

ve diğerlerinin mutlaka bu konulara da öncelik vermesiyle ilerlemek mevcut yönelimlerden daha fazla gelecek vaat etmektedir.

Elbette bunları gerçekleştirmek kolay değil. Ancak kolay olmaması tamamıyla kısa süreli gereksinimlere yönelip, neredeyse sürekli yerinde saymak sürdürülmemeli. Nihai hedefe doğru ilerlemek Almanya'daki birçok Türkün ve diğer toplulukların her alanda kendilerini istedikleri gibi gerçekleştirmesine yol açacak çalışmalarla olacaktır.

Saygınlığın artırılmasına, toplumsal bilinci, eğitimi yaymak ve niteliğini arttırmakla başlanabilir. Bu da çocukların, gençlerin, hatta yetişkinlerin kendi özlerini okşayan kendi adadilleri Türkçeyi geliştirmeleriyle bağlantılı olacaktır. Bilindiği gibi ebeveynleri Türk olan çocuklarda bilişsel ve ruhsal gelişmelerinin olmazsa olmaz unsuru, toplumsallaşma dilleri, aynı zamanda Türkçedir. Elbette Almanca ve diğer diller de onlar için önemlidir. Ancak üst düzey bir Almanca için Türkçe de gereklidir.

Bu nedenlerle nitelikli bir örgütlenme çalışmasında bir başka olgu daha göz önünde bulundurulmalıdır. Almanya'da hangi topluluğa hangi katmana ait olursa olsun anne-babaların neredeyse tamamı çocuklarının nitelikli bir eğitim almalarına karşı değildir, aksine hali vakti biraz daha iyi olanlar belirli bir bütçeyi eğitim için ayırmaktalar. Bu nedenle ilk aşamada, mevcut dernekler ve diğer örgütlenmelerde en küçüklerden başlayarak örgün eğitime ek olarak Türkçe anne/baba-çocuk oyun kursları gibi her yaşa yönelik Türkçe kurslarının yanında Türkçe spor, tiyatro, müzik, resim vb. kurs ve etkinlikler sunulmalıdır. Ayrıca öğrencilere ev ödevi ve ders yardımları düzenlenmelidir. Öğrencilere de, velilerine de eğitim danışmanlığı sunulmalı, gittikçe ağırlaşan ve karmaşıklaşan eğitim ve iş hayatı için kılavuzluk edilmelidir.

Sonuç olarak düzenli olarak çocuklar ve aileleri çokyönlü eğitime tabi tutulmalıdır ki, birkaç yıl sonra geniş donanıma sahip, kendine ve çevresine duyarlı ve güçlü çok sayıda birleyle toplumsal ve siyasal talepler uzun soluklu olarak elde edilebilsin.

Sözü edilen bir örgütlenme pratikte nasıl işler diye merak edilirse www.tu-bikoln.de sayfasına göz atılabilir ya da Köln'deki Türkçe Eğitim ve Araştırma Enstitüsü'nün (TÜBİ) merkezini ziyaret edip yerinde inceleme yapılabilir.

▼
ÇÜNKÜ ULAŞILMASI GEREKEN NİHAİ ÇÖZÜM HER KOŞULDA
EŞİT KATILIM VE PAYLAŞIMDIR.
■

çocuğuna yakın bir muamele görmesinden tutun da daha nitelikli okullara gitmeleri, okullarda daha fazla övgü alarak takdir görüp başarılarının artmasına kadar hak edilen ilerleme daha rahat gerçekleşecektir. Üstelik hepsinin daha sağlam kişilik ve benlik geliştirmeleri söz konusu olacaktır. Kuşkusuz daha yüksek itibar gördüklerinde kendilerine daha fazla güvenerek daha motivasyonlu, geleceklere daha umutlu ve iyimser bakan bireyler gelişecektir.

Özetle toplumsal saygınlık hem doğrudan hem dolaylı biçimde dil, kültür gibi temel öğelere ve de sağlıklı ve sağlam bir ben anlayışının niteliğiyle ilintilidir.

Öyleyse toplumsal saygınlık STK'lar bünyesinde kalıcı bir biçimde nasıl yükseltilebilir? Daha önce belirtildiği gibi gerek nitelikli ve kalıcı eğitim, gerek kültür ve özellikle bilim odaklı örgütlenmelerin daha etkin devreye girmesi

Prof. Dr. Volker Lenhart

Çeviri: PoliTeknik

ve Heidelberg Üniversitesi Ders Grubu: Thea Herde, Valentin Stöltzel, Stefan Wick, Robert Kayser, Nicolas Bott, Julia Greiner, Sofia-Elisavet Tsiampali ve Frederik Eckerle

Eğitim Hakkının (İçini Doldurmanın) Genişletilmesi

Asgari ölçekte ve belirli kalitede bir eğitime erişim, Dünya Eğitim Konferansı'nın Senegal'in başkenti Dakar'da, 2000 yılında yayınladığı "Education for All 2000 Assessment" gibi dünya eğitim durumuna ilişkin siyasi belgelerde açıkça bir insan hakkı olarak adlandırılmaktadır. Demek ki eğitim 1960'ların Federal Almanyası'nda -Ralf Dahrendorf tarafından vurgulanan "yurttaşlık hakkı" parolasıyla sınırlı değildir, aksine bunun ötesine işaret eden genel bir insan hakkıdır.

Bir insan hakkı olarak eğitim küresel ölçekte geçerli uluslararası örfi hukuk ve uluslararası antlaşmalar hukuku belgelerinde belirlenmiştir:

- 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
- 1960 Eğitimde Ayrımcılığa karşı Sözleşme
- 1966 Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme
- 1989 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
- 2006 Engelli Hakları Sözleşmesi
- 2011 BM İnsan Hakları Eğitimi Bildirgesi

Buradaki soru, düzgünün genişletilmesine mi çalışılması, yoksa eğitim hakkının yasal çerçeveye sahip mevcut yönergeler kapsamında daha iyi uygulanması için vurgu yapılmasına mı odaklanılması gerektiği sorusudur. Bunu düşünürken eğitim hakkının salt diğer insan haklarından etkin olarak yararlanmanın değil, aksine günümüzde aynı zamanda bilgi toplumu olarak da adlandırılması gereken dünya toplumunun ekonomi, siyaset, kültür alanlarındaki fiili uygulamalarına katılımın önkoşulunu oluşturduğu dikkate alınmalıdır. Düzgülerin içinin daha iyi doldurulmasına karar verildiğinde, dünya genelinde aşılması gereken eksiklerin var olduğu beş alan göze çarpar:

1. Yetişkinlere telafi amaçlı okuma-yazma eğitimi

EFA 2015 Küresel İzleme Raporu son on yılın farklı anket sonuçlarını özetliyor:

Yaklaşık 781 milyon okuma yazma bilmeyen yetişkin bulunmaktadır. Okuma yazma bilmeme oranı 2000 yılında %18 iken 2015'te %14'e gerileyerek biraz düşüş göstermiştir. Okur yazarlıkta cinsiyet eşitliğine doğru ilerleme gerçekleşmiştir. 2000 yılında her 100 erkeğe karşılık 90'dan az okur yazar kadının olduğu ülkeler daha eşit bir görünüme doğru gelişmiştir, ancak 2015 itibarıyla hiç biri tam anlamıyla eşit bir görünüme erişemeyecektir... Burada okur-yazar

olmayanlar denildiğinde kastedilenler, günlük yaşamlarıyla ilgili basit bir sözü anlayarak okuma ve yazma durumunda olmayan kişilerdir.

781 milyon dünya yetişkin nüfusunun %20'sini oluşturuyor. Hiç okuma-yazma bilmeyenlerin çoğu küresel Güney'de bulunan ülkelere yaşıyor. Önerilen önlemler de bunlara yoğunlaşıyor:

- Okuma-yazma bilmemenin "aşağıdan" aşılabacak şekilde çocuk ve gençlerin ilköğreniminin genişletilmesi ve kalıcılığı sağlanması.
 - Siyasetin ivme kazandırdığı kitlesel kampanyalar
 - Kapsamlı arz programları
 - Ağırlıklı noktaları ele alan küçük, yerel programlar
- Bu önlemler arasında kitle kampanyaları kalıcılığı en düşük başarılar göstermiştir.

2. Barış eğitimi

Şu an devam eden 223 silahlı çatışmada uluslararası örgütler, ulusal kurumlar, devlet dış kuruluşlar ve yerel girişimler eğitim yoluyla barışı sağlamaya ve düşman tarafların uzlaşmasına katkı sunmaya çalışmışlardır. Önlem modelleri ya biçimsel, bir diğer ifadeyle okula odaklı ya da biçimsel olmayan, biçimsel eğitim kurumlarının dışında gerçekleşen türdendir. Birincisi için entegre, içselleştirici eğitim kuruluşları birer örnek. Farklı dinlerden, kültürlerden, uluslardan çocuk ve gençler, derslerde, aynı ortamda birlikte öğreniyor. Çoğunlukla iki ve çokdilli çalışan çocuk yuvaları ve okullar öğrenim görenlere kendi gelenek ve özdeşlikleri hakkında erkenden düşünme olanağı sunuyor. Diğerlerinin kanılarının ve kültürel özgünlüklerinin hoşgörülü olmaya yetkinleştiren tarzda dikkate alınması da öğretilmekte/ bunun alıştırması yapılmakta. Biçimsel olmayan önlem modeli için, düzenlenmiş kültürlerarası ve topluluklararası karşılaşmalar bir örnektir. Etkinlikler çocuk ve gençler için toplanma yerlerinde, gençlik kamplarında, „barış bilgisayar merkezlerinde“ gerçekleştiriliyor. Rafting ve "barış için spor" yarışmaları gibi deneyimsel-pedagojik serüvenlerde biraraya geliniyor. Etkinliklerin barışçıl bir etkileşim için ortamlar yaratması ve böylece diğerini tanıyarak, önyargıların aşılmasına katkı sunması amaçlanıyor.

3. Sığınmacıların eğitime entegrasyonu

2015'te dünya genelindeki mülteci sayısı 61 milyona vardı. Batı Avrupa'da, özellikle de Almanya'da, Suriye, Irak, Afganistan gibi kriz bölgelerinden gelen sığınmacılar nedeniyle bu sorunsal

lın özel olarak bilincine varıldı. Entegrasyon çabaları zorunlu olarak bir eğitim ögesi içeriyor: Yeni gelenler için dil kursları, meslek eğitimine erişim, çocuk ve gençlerin okullara katılımı, üniversitelerin sığınmacı öğrencilere açılması. Okula entegrasyon için Almanya'da şu önlemler var: Öğrenim düzeyi testleri, hazırlık sınıflarının oluşturulması, öğretmenlerin kültürel farklılığa duyarlı kılınması, ikinci dil Almanca için öğretmenlerin mesleki eğitimi. Okul çevrelerinin "gettolaşması" engellenmelidir. Sığınmacı çocuklarının, zaten mağdurlardan oluşan öğrenci kitlesiyle ilgilenmek zorunda kalan okul bölgelerinin eğitim kuruluşlarına artan oranda katılması yönünde bir eğilim var. Geleneksel göç pedagojisi daha çok işgücü göçünün bakış açısı temeline dayandırılarak geliştirilmiştir. Sığınmacı göçü ile daha az ilgilenmiştir. Bu alanda eğitimbiliminin telafi etmesi gereken bir eksiği olduğu saptanabilir.

4. Teröre karşı bir önlem olarak eğitim

Küresel terör tehdidi günümüzde her şeyden önce IŞİD, El Kaide, Boko Haram, El Şebab Milisleri gibi İslamcı gruplardan geliyor. Genç insanların gerek Müslüman gerekse Batılı toplumlarda terör grupları tarafından kazanılmaması için alınması gereken önemli bir karşı önlem, teröre karşı olan İslam teolojisinin ve ona dayalı bir din dersinin öne çıkarılmasıdır. Örneğin Mısır 2015'te teröristlerin nasıl Kuran'ı ve İslami hadisleri yanlış yorumladıklarını gösteren bir üniversite bölümü kurmayı planladı. Buna göre öğrenciler gözden geçirilen ders planlarıyla terörist akımların İslam'la bir ilgisi olmadığını kavraması hedeflenmiştir. Ürdün'de okul ve camilerde verilen din derslerinde reforma gidiliyor, yeni okul kitapları hazırlanıyor ve – eğitim bakanına göre – bu kitaplar nasıl ılımlı Müslüman olunabileceğini, diğerlerine nasıl saygı duyulabileceğini ya da farklı ulusları ve etnik grupları kapsayan bir ortamda nasıl yaşanabileceğini gösteriyor. Ürdün yalnızca minarelerden ezan okunan değil, kilise çanlarının da ayine davet etmesine izin veren bir ülkedir.

Baden-Württemberg'de ilkokullar için İslam din dersinin yönetmeliğinde Cihat kavramı ölümcül savaşkanlıktan ayrı tutuluyor: "(Öğrenciler) Cihat kavramının iyiye doğru değişiminin kapsamlı bir çabası olduğunu biliyorlar: Allah rızası için, iyi bir insan olmam, egomu bastırmam, diğerlerine destek olmam, özgürlük, adalet için, toplumdaki sosyal olumsuzluklara karşı çalışmam için (o) bireyde başlar".

5. Kayıtdışı sektör için meslek eğitimi

Eğitim hakkı konusunda, bu hakkın meslek eğitimine erişimi de içerdiği sıklıkla gözden kaçır. Elbette ne tam vardi-yalı okula odaklı meslek eğitim kurumları ne de ikili sistemin (Almanya'da bazarlı olduğu şekliyle) şematik aktarımı, küresel güneydeki çalışanların çoğunluğuna ulaşmıyor. Orada tarımdan sonra kayıtdışı ekonomi sektörü, hâlâ en çok istihdam olanağı sunan ve yalnızca insanların birçoğu için erişilebilir ürün ve hizmetleri ortaya çıkaran sektör değildir, o aynı zamanda en büyük meslek eğitim kurumudur. Mesleki vasıflandırmanın kayıtdışı ekonomi koşullarında desteklenmesi, GIZ'de (Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu) özetlenen Alman kalkınma işbirliğinin başarı vaadedeni, kısmen de sınanmış önlemlerinin bir „malzeme çantasını" biraraya getirdi.

- Kayıtdışı edinilmiş yeterliklerin tanınması
- İş bulmak
- İstihdama yönlimli meslek ve mesleki eğitim
- Serbest mesleğe geçişte meslek eğitimi
- Toplu temelli eğitim
- Finansman hesaplaması
- Kayıtdışı çalışanlar için yeşil beceriler (doğayı ve kaynakları koruyan üretim için yetkinleştirmek)
- Kayıtdışı ekonominin kurumları
- Öğrenim ağları
- Hareketli meslek eğitimi
- Meslek eğitimi merkezlerinin açılması
- Düzeltilmiş geleneksel çıraklık eğitimi
- Yaşam becerilerinin aktarımı

Bu ağırlık noktaları şunu gösteriyor: Dünya toplumu – tarihsel karşılaştırmada – varolduğu tartışma götürmez ilerlemelere rağmen, eğitim hakkı düzgününün içini doldurmaktan hâlâ çok uzak.

Büşra Üngör | Öğretmen Adayı

Duisburg-Essen Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü

Babaannem*

"Königstraße'de butikte çalışırken, Cemile hanımın kızı için bir elbise dikmiştim, Nihal'in düğününde giysin diye. Tam hastalığıma denk gelmişti. Bilirsin Esrcım, ayakta bile duramıyorum o zaman. Almanya'ya gelirken de hastaydım aslında. Buraya gelebilmek için sağlam raporu gereklidi. E nasıl olacak? Gülsen teyzenle birlikte...". "Yeter anne ya! Kaçınıcı baskı bu?! Yıllardır aynı hikayeyi anlatıyorsun!"

Oğlunun tepkisine alışmış olduğu için daha fazla irdelemeden, "İyi ben kalkayım o zaman, çocuk da uyusun" deyip üst kattaki evine geçti. Ertesi gün okuldan eve geldiğinde apartman girişinde bir şeylerin ters olduğunu fark ettim. Merdivenlerden üst kata babannemin dairesine çıkarken, annem ağlayarak beni karşıladı. O anda bir çok şey geçti aklımdan. Korkuyla anneme ne olduğunu sordum, aldığım cevap karşısında donup kaldım. Sabaha karşı babaannem vefat etmiş. Yatağında cansız bedenini bulmuşlar. Azrail uğramış evimize. İlk defa ölüme bu kadar yakınlaşmıştım.

Ben kendimi bildim bileli babaannem hastaydı zaten. Birçok kez kriz geçirip hastaneye kaldırılmıştı. Neredeyse her seferinde doktorlar sadece birkaç ay dayanır demişlerdi. Buna rağmen yine her seferinde babannem kefeni yırtmayı başarmıştı. Zaten onun kadar hayata sınıksız tutunan bir insanla daha karşılaşmamıştım, yıllar geçti hala daha karşılaşmadım. Saçları her zaman permal, yüzünden allığı ve boynundan uzun kolyeleri ek-sik olmazdı. Hep kendi diktığı elbiselerin altına ucu sivri ve açık ayakkabılar giyerdi. Hatta ayak parmakları yamulmuştu bu yüzden. Zayıf ve güçsüz bedenine rağmen, yerinde durmaya alışkın olmadığı için vefatından kısa bir süre önce bile, duvar kağıtlarını değiştirmeye kalkmıştı. Ve bunları yapan 72 yaşında hasta bir kadın.

Sarıldığı zaman çok zayıf olduğu için her tarafıma batardı kemikleri, yanaklarımdan öptüğünde ıslak ıslak

öperdi. Nefesini derin ve sesli bir şekilde alıp verir, yürüdüğünde belini hafif bükerek yürürdü. Her zaman önce bozuk paraları harcar, asla bir şeyi kolay kolay atmazdı. Böylelikle evinde birçok şey birikmişti: Kumaşlar, kendi diktığı elbiseler, avon ürünleri sattığı zamandan kalma eşantıyon ruj ve kokusu uçmuş parfümler, babamın ilkokul karneleri, defterleri, resimleri, fotoğraf albümleri, plaklar, bir sürü süs eşyası... Babaannemin yatak odasına giren ufak bir geçmişe yolculuk yapıp geri dönebilirdi. Tüm hatıraları, tıklım tıklım dolu olan dolapların ardında gizliydi.

Herkesin öleceğini bilmeme rağmen, babaannemin ölmesine gerçekten çok şaşırıyordum galiba, oysa şimdi 14 yıl sonra acaba gerçekten de yaşamış mı yoksa hayalimin ürünü mü diye düşünmekten alamıyorum kendimi. Bir gün ben de öldüğümde ardından böyle mi düşünülecek? Hiç yaşamamış gibi mi olacağım? Bir insan nedir ki? Okyanusta ufak bir damla... Olsa da olur olmasa da. Ama denizi deniz yapan da ufak damlalar değil midir? Babaannem de dünya denizinde ufak bir damlayken buharlaşıp uçup gitmişti. Yıllar sonra hatıralar yağmuruyla geri dönmüştü ama. Babamın, annemin ve halamın babaannemden bahsetmeleriyle, sanki yıl yine 1929, yer yine İzmir Tuzla ve babaannem yeni doğmuştu. Gözlerini Makedonya göçmeni bir ailenin ilk çocuğu olarak açmış. Annesi, Saniye Kayacık, yani benim de büyük anneannem, ilk eşini kaybettikten sonra tekrar evlenmiş. İkinci eşi olan Nuri Kayacık, yani babaannemin babası ve benim de büyük dedem, babaannem 11-12 yaşlarındayken vefat etmiş. Anneanne, mesleki eğitimi olmadığı için, çalışmamış. Babaannem o yaşında ailesinin geçimini üstlenmek için, terzinin yanında çırak olarak işe başlamış. Bu şekilde kardeşlerine ve annesine bakmış. Yirmili yaş-

lara gelince rahat ederim diye terzinin karşısındaki bankada çalışan Mehmet Talat Üngör, yani dedem ile evlenmiş. Kendisi memur, babası avukat olan bu eş başta gayet cazip bir talip olarak görünse de ilerleyen yıllarda farklı sebeplerden dolayı babaannemle pek anlaşamamışlar. Evliliklerinden birkaç sene sonra halam ve kısa bir süre sonra da babam dünyaya gelmiş. Altmışlı yılların başında kalp rahatsızlığı teşhisi konan babaanneme, tedavi olmanın yollarını ararken, İngiltere yolları görünmüş. Ancak dedemin şans oyunlarındaki ısrarlı talihsizliği sebebiyle yeterli parayı denk getiremeyince, babaannem sinirlenip Almanya'ya misafir işçi olarak ismini kaydettirmiş. Tek bir sorun varmış ortada; o da Almanya'nın sadece sağlık testinden geçebilen insanları işçi olarak kabul etmesiydi. Ama babaannem vazgeçmemiş ve vücudunun dinçleşmesi için çeşitli doğal ilaç, macun ve ballarla beslenmiş. Nasıl başarmış bilmiyorum, ama bir şekilde sağlam raporu alarak 1963'te Münih'e gitmiş. İki çocuğunu da halalarına emanet etmiş. Bir yandan fabrikada çalışırken, öte yandan da namını duyduğu doktorun peşine düşmüş. Bückenburg, Berlin derken en nihayetinde Düsseldorf'a yerleşip ameliyat olabilmış. Düsseldorf'a yerleşince profesyonel terziilik eğitimi alıp, atölye şefi olarak işe başlamış. Bu esnada babamı ve halamı yanına aldırılmış. Bir süre sonra halam Krefeld'deki meslek yüksek okulunda tekstil mühendisliği bölümünü kazanınca, Krefeld'e yerleşmişler. Ardından babam da aynı okulda aynı bölüme yazılmış. Babaannem ise Krefeld'in meşhur alışveriş caddesinde bir butikte terzi olarak çalışmaya başlamış. Kendi ayaklarının üstünde duran bu kadın, düşmek için asla durmamış. Para kazan-sa bile geçirdiği dar günlerin travmasıyla parasını harcayamamış.

Yıllarını geçirdiği Krefeld'de önce Terzi Emine Hanım, ardından Terzi

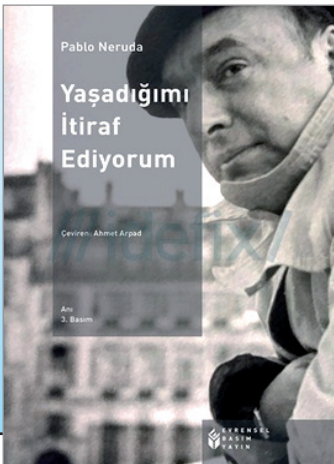
Emine Abla ve en sonunda Terzi Emine Teyze olarak anılmış ve hala anılmakta. Yaşadığı zorluklara rağmen fotoğraflarda hep gülümsüyor babaannem. Kıt kanaat geçindiği topraklardan ve çocuklarından ayrılmak zorunda kalsa da her zaman hüznünü içinde yaşamış. Yaşamış yaşamasına da vücudu bu kadarına daha fazla dayanmamış. Doksanlı yılların başından itibaren sık sık hastanelerde kalmış. Ve en sonunda 2001'de yorgun düşen bedeni daha fazla savaşıp, dünyanın gelmiş geçmiş en değişmez kanununa yenilmiş.

Babaannem baştan sona göç dolu bir insandı. Göçmen bir ailede doğup yine kendisi de göç etmiş, çocukları da torunları da. "Bütün mutlu aileler birbirlerine benzerler, her mutsuz ailenin ise kendine özgü bir mutsuzluğu vardır" demiş Tolstoy. Ama bence her göçmen ailenin mutsuzluğu da birbirine benzer. Ömer Seyfettin'in Forsa adlı öyküsündeki yaşlı adam gibi bir umutla ufuk gözlenir her gün, olur da bir gün dönebilir miyim diye. Rume-li türkülleri kadar hüznünlüdür insanların gülümsemeleri. Bayramlar her daim buruk geçer. Geride bırakılan akrabalar evlenir, çocuklar büyür, büyükler yaşlanır, yaşlılar ölür. Ve anca cenazelerine yetişilir en çok sevilenlerin. Son istek ise bu insanların yanına gömülüp bir daha da ayrılmamaktır. Toprağın üstü gurbet, altı da vuslat demektir. Babaannem de İzmir'de annesinin mezarının yanına gömüldü. Bir daha ayrılmasınlar diye.

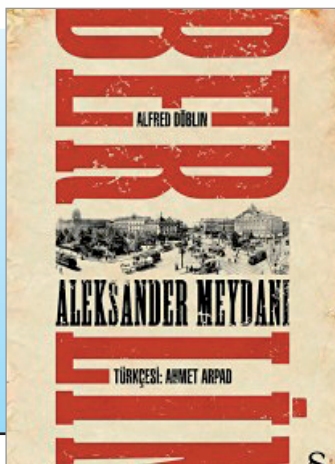
27 Mayıs 2001

* Politeknik'in 9. sayısında yayınlanan "Göç Üzerine Metinler" bu sayıda devam ediyor: "Duisburg-Essen Üniversitesi Türkistik Enstitüsü'nde yapılan metin üretimi dersi kapsamında hazırlanan bu yazılarda, öğretmen adayları birinci ve ikinci kuşaktan yakın çevreleriyle gerçekleştirdikleri söyleşilerden hareketle hikayelerini kaleme almış ve kuşaklararası bir çalışma örneği sunmuşlardır".

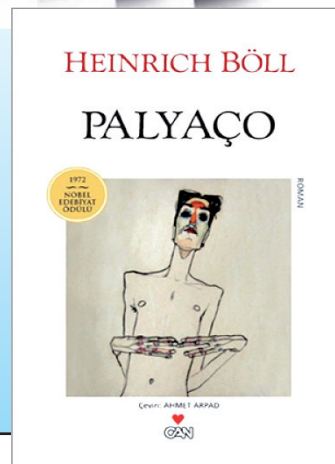
Kitaplar arasında...

Yaşadığımı
İtiraf Ediyorum
Pablo Neruda
Çeviren: Ahmet Arpad

Berlin
Aleksander Meydanı
Alfred Döblin
Türkçesi: Ahmet Arpad

Palyaço
Heinrich Böll

Martin Schenk¹

Çeviri: PoliTeknik

Ama Önsavaş Ne Zaman Başlayacak?

Entegrasyon Tartışmasının Kültürselleştirilmesi

Bu isterik bir tartışma. Başka hiçbir tartışma, özel alanda ve kamuoyunda göçmenlerin ve sığınmacıların entegrasyonu konusu kadar duygusal boyutta ve nesnellikten uzak yürütülüyor. Ve tüm tarafların burada öne attığı yarım doğrular ve yanlışlar sorunları kalıcılaştırıyor ve derinleştiriyor: Göreciliğin (Relativismus) hoşgörüsüyle karıştırılması, özdeşlik ve dini aidiyetin siyasileştirilmesi, sosyo-ekonomik sorunların kültürselleştirilmesi ve toplumun (statü) kırıngınlığına uğratılması ve acizlik duygusu karşısında sergilenen cehalet.

Çatışmaların arkasında yatan önemli sorunlar böylece yutulmuş oluyor: Eğitim, sağlık, iş piyasası, konut, insan hakları, sosyal hiyerarşi, sosyal yönden gerilemek, acizlik, kabul görmek. Dolayısıyla diğerleri hakkında daima farklı olan şekilde konuşuluyor, göçmenler olduklarından daha da yabancı ve buradakiler olduklarından çok daha yerli olarak gösteriliyor. Yoksa diğerleri romantik tarzda bir kültüralizm aracılığıyla lezzetler olarak ağızda eriyebilir mi. Herşey «kültür». Biz kültür delisi ve bağıntı unutkanıyız. «Kültür» hakkında çok fazla ve bağıntılar hakkında çok az konuşuyoruz: İş piyasası, yükselebilmek fırsatları, eğitim ve para.

Sosyal uzaklık

Reddetmek ve «yabancı düşmanlığı» büyük ölçüde toplumdaki hiyerarşi için yürütülen bir güç oyunudur. Kendisiyle sosyal uzaklık olması istenen kişi yabancı oluyor. Diğerlerinin kalıcı yoksulluğu kadar sosyal açıdan yükselmeleri de daha iyi konumdaki gruplar tarafından aynı oranda bir tehdit olarak yorumlanıyor. Sosyal açıdan yükselmek ne denli düşükse, o denli kaygılandırıcı. Herkes için.

İnsanların iyi ve kötü olarak ayrımı için geçerli özellik şu: Para. Ona sahip olan yabancı değil, kimde para bitiyorsa o yabancıya dönüşüyor. Kim sürekli «altta» kalıyorsa, o, insanların kendi köken kültürlerinden gelen ve daha yüksek bir yaşam biçimine sahip olan daha yabancıdır. Yabancılaşma-yabancılaştırma böylece artıyor. Kimin «yabancı» olarak tanımlanacağı sürekli değişiyor. Yüz yıl önce Viyana'da «yabancılar» Çekler'di. Özellikle uyum eksikliklerinden, geri olmalarından, oldukları yerlerin «pisliğinden» ve kökenlerinin tarıma dayanmasından («bece-riksiz köylü») şikâyet ediliyordu. Alman miliyetçileri «kentin Çekleşmesinin kültürel gerilemeyle eş» olduğunu ve öte yandan «Viyana yolları Çek ayak takımı tarafından güvensiz hale getirildiğinde» turizmin zayıflayacağını belirtiyorlardı (Hamann 1998).

Standford Üniversitesi'nde (Freeman 2011) yapılan bir deneyin katılımcılarından, bilgisayarda kendilerine gösterilen insan yüzlerine bakarak, bunların hangi etnik kökenden geldiklerini saptamaları istenmiştir. Takım elbise giyen ve kravat takan, işdünyasıyla bağlantılandırılan kişiler, daha çok «beyaz» olarak sınıflandırılmıştır; kapıcı ve hizmetçiler dünya-

sından giysiler giyen insanların yüzleri daha çok «siyah» olarak sınıflandırılmıştır. Ancak yüzler aynıydı. Yalnızca sosyal statüleri ve meslek pozisyonları bazılarını diğerlerinden «daha siyah» ya da «daha beyaz» yapmıştır.

Kültürselleştirici kısa devre

Özel detektif, müşterisinin Tayland kökenli bir kadın olan Sri Dao'ya yaptığı evlenme teklifi karşısında kadının öfkelenmesini kadının kültürüyle ilişkilendirdiğini gördüğünde, «Orta Avrupa dışındaki tüm insanların eylemleri için nedenleri değil, aksine kültürleri olması gerekir...» diye düşünceye da- lıyor. Kriminal roman yazarı Jakob Arjouni kültürselleştirmenin nelere neden olacağını figürüne keskin bir dille söylüyor: Kültür sensin, her söylediğin kültür, seni sen yapan kültür, yaptığın herşeyi açıklayan kültür. Bunun dışı-nda bir nedenin yok.

Nobel ödüllü ve ekonomi bilimci Amartya Sen (2007) herşey ya da hiç özdeşliğine sahip olma zorunluluğunu «çoğulcu mono-kültüralizm» olarak adlandırmıştır. Bu, nüfusu oluşturan grupların tamamının, herkesin uyması gereken tek bir kültürden ve tek bir özdeşlikten çıktığını ifade eder. O, kan, köken ve din tarafından belirlenmiş olabilir. Multi-kültüralizmin savunulması çoğu kez çoğulcu mono-kültüralizmin savunusundan başka birşey değildir, burada söylenenlere daha iyi kulak verilmeli ve daha ayrıntılı bakılmalı.

Ama inananlar haklarını insan oldukları için edinirler, bir dine, kültüre ya da kökene ait oldukları için değil. Bu tersyüz edildiğinde kültüralizm kapısına sıkışılır. Ne olarak doğduysan öyle kalırsın. Bir kez yabancı daima yabancı. O, bu nedenle, entegrasyon kavramını da kültürselleştirici tarzda ele almaktadır. Nemli, düşük standartta olmayan konutlara erişim böylece bir kültürel hak olarak tanımlanır – temel bir sosyal hak olarak değil. Aynı şeyler aile birleşimi, sosyal yardım, sosyal açıdan yükselme fırsatları, katılım için de geçerli. Böylece «yoksulistanlılar» daima «dışaristanlılar» olur.

Dinsel kültüralizm ırkçı kültüralizm gibi işlemektedir: Hangi inanca göre doğduysan ona inanırsın. Ama insanlar (dini) köken ya da geleneklere dayalı yönergeleri reddedebilme özgürlüğüne sahip olmak zorundadır. Bu demokratik anayasaya dayanan bir toplumun temelidir. İster tanrıya, Jahve'ye ya da Allah'a dua etsin, tüm inananlar aynı zamanda kadın ve erkektir, yoksul ve zengin, seçkin ve mağdur, güçlü ve aciz. Bu önemli, çünkü insan olarak biz kendi öykümüzle, kendi cinsiyetimiz, katmansal aidiyetimiz, mesleğimiz ile birden çok özdeşliğe sahibiz. Ve insanlar etnik ya da kültürel aidiyetlerinin, siyasi kanılarından ya da mesleki bağlantılarından veya bir kadın olarak üstlendiği rolden ya da seçtiği arkadaşlıklardan daha az önem taşımasına karar verilmeli.

Entegrasyon kavramının kültürelleştirilmesi insan ve yurttaşlık haklarından konuşmak zorunda kalmamaya yarar. İnsan hakları üzerine konuşulmaması için kültürden söz edildiği şüphesi uyanıyor. Zorla evlilik, sınırdışı gözetimindeki insan hakları durumu gibi tartışılabilir, sözümüne töre cinayeti aile içinde erkeklerin uyguladığı şiddet gibi, yetersiz eğitilme fırsatlar yabancı polisi tarafından ayrılan iki uluslu çiftler gibi tartışılabilir. Özdeşsel ya bu ya o ayrımı en zararsız haliyle bile savaşın tohumunu içinde barındırır. Christa Wolf'un (1984) Troja kralının kızı ve bir kâhin olan Cassandra'ya, savaşın ne zaman başlayacağı bilenebilir sözlerini söylediği ve aynı adı taşıyan öyküsü şöyle: «Ama önsavaş ne zaman başlayacak?». «Çoğulcu mono-kültüralizm» özünde kökten dincilerin savaş programından farklı değildir. Çünkü her ikisi de birbiriyle dost düşmanlardır.

Pekiye öncü kültür, Batı, «bizim insanlarımız» sözleri ne olacak? Filozof Isolde Charim'e göre bunlar «yeniden oluşturma» (Rekonstruktion) bir parçasıdır. Nitekim ulusal topluluk, ulusal bağ değiştiği için bu yeniden oluşturmaya gerek duyuluyor. Özellikle tam ulusal, dini ve kültürel özdeşlikler işe yaramadığından, yoğun bir karşı akım oluyor. Böylesi bir akımı her iki tarafın kültürçüleri arasında görmek olanaklı: Çoğunluk ve de azınlık toplumlarında. Psiko-analizci Sama Maani soruyor, acaba özdeşlik, «bugünün ızdıraplarının ilacını arayıp bulmayı umduğu geçmişteki yerde, daha çok bu ızdırapların nedenleriyle karşılaşmayacak mı?». Örneğin yoksunluklarla karakterize olan bu- günlerden kurtulmak umuduyla, «şanlı geçmişin» özlemini çeken İslamcı gerici-likte olduğu gibi. Pekiye özlemi çekilen bu «şanlı» yerin, yoksunluklarla dolu bir yer olduğu ortaya çıkarsa, kurtulmamış, ölü bir yer? O zaman özlemi çeken o yer kabullenilmeyen şüpheciliğin yeridir, kişisel acizliğin yalnızca ya- şayan umutsuz öfkesidir. Ve güçsüz bir tanrıya sorulmayan bir sorunun: Bizi neden terkettin?

İnsanların belirli yaşam koşullarında sergilediği eylemler

«Kültür» ayrıca siyasi ihmalleri ya da sistematik eksikleri yapılan açıklamalarla silmeye hizmet eder. Sağlık dairesinin bir çalışanı, neredeyse tamamı Türkiye'den gelen çok sayıda hasta aile- den söz ediyor. Pedagog Annita Kalpaka (2009) bunun nedenlerini soruyor. Sağlık dairesinde çalışan kadın konutların kötü, duvarların nemli olmasını, hasta eden işlerde çalışmalarını neden olarak sıralıyor. Ve destek olarak, onlarla daha iyi ilgilenebilmek için dinleri ve kültürleri hakkında daha fazla bilgi edinmek istiyor. Ama elini kültüre uzatması aile-lerin sorununu çözümü, yine de uzakta «siyasi», yapısal olanı hedefe oturt- maktan, yani konutların kötü durumunu değiştirmekten daha olası, daha ya- kın görülüyor. Bu örnek kültürün ne-

redeyse insanın doğası olarak düşünül- düğünü ortaya koyuyor. Annita Kalpaka kültürün artık aynı anda hem soru hem de yanıt olduğunu belirtiyor. Yaşam ko- şulları, ilişkiler, somut, sistematik bağ- lantılar yarı yolda kalıyor. Bağıntılar konusunda susmak için kültür üzerine konuşuyoruz. Son yıllarda tartışmada eşitsizlik farklılığı ve toplum kültüre dönüştürüldü.

Bir öğretmen öğrencilerinden köken ülkeleri için tipik kahvaltılıkları bera- berinde getirmelerini istiyor. Bir gün sonra öğrencilerin tümü kültürel kö- kenlerine göre kahvaltı sofrasını hazırlıyor. Ama sorun çocukların öğretmen ve diğer öğrenciler tarafından temsil- cisi olarak görüldükleri köken ülkele- rini hiç tanımıyor olmasıydı. Öğretme- nin düşüncesi için uygun bir ifade şu olabilirdi: Evde kahvaltıda ne yiyorsu- nuz? Bunlardan yarın okula da birşey- ler getirin. Böylesi bir görev ile çocukla- rın gerçekten ne yaptığı dile getirilmiş olur, bir ulusun temsilcilerinden bekle- nenleri yapmaları değil. Böylece gerçek kahvaltı alışkanlıkları, ama ayrıca fark- lı ülkelerden gelen diğer insanlar üzeri- ne, örneğin ebeveynlerin gece vardiya- sı ya da bebek yaştaki kardeşler hakkın- da vs. konuşulabilir.

Sosyalbilimci Mark Terkessidis okul- da daima Yunanistan'ın hava durumun- dan sorumlu olduğunu ve öğretmeni- nin kendisini Antik Yunan uzmanı yap- tığını anlatıyor. Benzer deneyimleri si- yah tenli öğrenciler aktarıyor: Gösteri- şe sunulmak üzere daima davul çalma görevine veriliyorlar.

Kültürselleştirme anlamak isteme- nin bir biçimidir. Ancak bu biçimde te- min edilmek ve netlik kazanmak, so- mut insanların zararına ve onların ser- gilediği tutumun nedenlerini ayrıntılı olarak algılama fırsatının aleyhine ger- çekleşir.

Ancak – özellikle çocuk yuvaları ça- lışanları, öğretmen ve bakıcılar için – varsayılan kültür yerine, insanların bel- irli yaşam koşullarında sergilediği ey- lemlerden hareket edilmesi kaçınılmaz- dır. İnsanlar bu şekilde canlanıyor, sürekli kurban ya da kültür kuklaları ya da yar- dımların nesnesi olarak değil, eylemde bulunanlar, öznel olarak – ve aynı za- manda sosyal ve yapısal yaşam koşulla- rı da canlanıyor.

¹ Studium der Psychologie an der Universität Wien, Sozialex- pte & stv. Direktor der Diakonie Österreich, Mitbegründer der Armutskonferenz, Lehrbeauftragter am Fachhochschul- Studiengang Sozialarbeit am Campus Wien, Buchautor, Blog: www.eingschenkt.at

Kaynak:

Bachinger, Eva und Schenk, Martin (2012): Die Integrationslüge. Ant- worten in einer hysterisch geführten Auseinandersetzung. | Charim, Isol- de (2012): Lebensmodell Diaspora: Über moderne Nomaden. | Freeman, Jonathan B. et al. (2011): Looking the Part: Social Status Cues Shape Race Perception. | Brigitte Hamann (1998): Hitlers Wien, S. 445. | Kalpaka, Anita (2009): Pädagogische Professionalität in der Kulturalisierungsfalle in: Rudolf Leiprecht und Anne Kerber (Hrsg.): Schule in der Einwanderungs- gesellschaft, S.388. | Maani, Sami (2015): Respektverweigerung. Wa- rum wir fremde Kulturen nicht respektieren sollten. Und die eigene auch nicht. | Sen, Amartya (2007): Die Identitätsfalle. Warum es keinen Krieg der Kulturen gibt, S.127 | Wolf, Christa (1984): Cassandra.

Çeviri: PoliTeknik

Prof. Dr. Wolfgang Kaschuba | Berlin Humboldt Üniversitesi

Konuk İşçiler ve Sığınmacılar: Eski ve Yeni “Yeni Almanlar” mı?

Ocak 2016'nın bu haftalarında Stefano ve Abdullah oldukça huzursuz. Yalnızca kış tatili nedeniyle, kış da bir kez daha ara verdiği için değil, Alman Futbol Ligi de ara tatile girdiği için huzursuzlar. Ve her iki arkadaşım da Herta BSC'nin Noel öncesi gösterdiği beklenmedik başarıya yeni yılda da devam edip etmeyeceğini bilmeyi çok istiyor. Hayır, bu Ocak günlerinde de hala gelmekte olan birçok Suriyeli ve Afganistanlı sığınmacının Berlin'deki genel durumun ne olacağı sorusu da her şeyden önce onları huzursuz ediyor. Bu, hem kenti hem de Stefano ve Abdullah'ı meşgul eden bir konu olmaya devam ediyor: Bu kadar yeni insan ve yeni şeyler kente yerleştiğinde, bu yıl, bu yaz Berlin nasıl bir yer olacak?

Aslında her ikisi de yeni olmanın ne anlama geldiğini çok iyi biliyor. Abdullah genç bir adam olarak 1970'te İzmir'den Berlin'e konuk işçi olarak geldi: Yabancı ve ürkmüş, kısıtlı Almancası ve yeterli olmayan meslek deneyimiyle. Bugün Kreuzberg'de bir lokantanın sahibi. Stefano ise 1980'li yıllarda Güney İtalya'daki köyünü, sonraları Batı Berlin'de ve değişik meslek duraklarını ardından burayı taksi şoförü olarak yurt edinmek üzere, Stuttgart istikametine terk etmişti.

Dolayısıyla her ikisi de “yabancı” yaşadı. Özellikle Almanya'daki yaşlı insanların görünüşe göre kökeni ve anadilini şu tümceye hala inanacak kadar önemsediklerini her ikisi de deneyimlerinden biliyor: “Alman olunmaz, kişi ya Almandır ya da değildir”. Bir diğer ifadeyle, kişi yalnızca doğumla ve soyla Almandır. Ve bilindiği üzere ne doğum ne soy geriye dönük müdahalelerle düzeltilemez.

Buna rağmen her ikisi de Alman oldular. 100 yıldır klasik bir göç ülkesi olup da, birkaç yıl öncesine kadar ısrarla bunu inkâr eden bu Almanya'daki birçokları gibi onlar da nitekim “yeni” Almanlar oldular. 1900'lerden itibaren Ruhr Havzası'ndaki yüz binlerce Polonyalı, yalnızca Batı Almanya'da, 1945 sonrası gelen 12 milyon sığınmacı ve yurtlarından sürgün edilen insanlar ve 1960'lı ve 1970'li yıllarda gelen yaklaşık 10 milyon “konuk işçi”. Bunlar 20. yüzyılda yaşanan büyük göç hareketleriyle ilgili yalnızca açık rakamlardır. Ve salt bu rakamlar demek ki kaç Almanın “göç kökeni” bulunduğunu ve Almanya'nın ne denli geniş bir göç deneyimine sahip olduğunu göstermektedir.

Bugünkü gibi durumlarda, geçmişte yapılan hataları bir kez daha tekrarlamak için bu deneyimler, bu bilgi çok önceden kullanılabilirdi: Yani sığınmayı ve göçü tehlike belirten “yıkıcı dalga-

lar” ve “çığlar” şeklinde resimlerle yeniden tartışmamak, yerlileri “biyolojik Almanlar” olarak yabancıların karşısına koymamak, kampların ve yurtların birer varoş olarak işletilmemesi ve entegrasyonun tek yönlü bir yol gibi kav-

ÖZELLİKLE GENÇ KUŞAKLARDA MÜZİK VE MODA ZEVKİ, İNTERNET DÜNYASI VE AĞLAR, YEMEK KÜLTÜRÜ VE SELFİ ARTIK GERÇEKTEN “ÖZDEŞLİK” KAZANDIRAN ORTAK GÜNLÜK YAPILAR ROLÜNÜ OYNUYOR.

ranmaması. Bunu yaparak geçmişte bile iyi bir yol katetmedik ve günümüzde de katedemiyoruz.

Abdullah ve Stefano da böyle düşünüyor, çünkü onlar şehir kenarlarında kaldıkları yurttardaki ve konteyner evlerdeki eski yaşamlarını pekala anımsayabiliyor. Ancak onlar aynı zamanda Almanya'daki toplumsal durum için olduğu kadar, kendileri için de tehlikeler görüyor – büyük sığınmacı rakamlarıyla bağlandırdıkları tehlikeler.

Bununla ilgili bazı nedenler ortada duruyor. Çünkü restaurant ve taksi işleri göçmenler için iş piyasasına geçiş yapabildikleri klasik iki iş alanını temsil ediyor. Abdullah ve Stefano'nun aslında işlerini kaybetmekten korkmasına gerek yok, ancak rekabetin artacağını düşünüyorlar. Konut pazarında olduğu gibi: Her ikisi de aileleriyle birlikte kirada oturuyor. Ve kira baskısı konut pazarının alt bölümünde, Berlin kentinde sosyal kira yardımına muhtaç yüz binlerce ailenin ve tek başına yaşayan insanın, 180.000 üniversite öğrencisinin üzerine 60.000 ila 80.000 arasında sığınmacı eklendiğinde, elbette artacak. Ve “dini” açıdan kendilerine yaklaşan şeyin ne olduğunu da pek kestiremiyor-

lar. Her ikisi de, ne de olsa onlara cami ya da kilise yolunu tutmalarını pek sağlamayan Müslümanlık ve Katolik inançlarıyla aslında rahat bir ilişki içerisindedir. Sığınmacıların, yenilerin inançlarıyla böyle rahat bir tutum sergileyip sergilemeyeceğini ise bilmiyorlar.

Dolayısıyla her ikisi de diğer birçokları gibi şunu soruyor: Almanya'da bu kadar çok sığınmacıyı ne yapacağız? Ve bu soru şu nedenle çok ilginçtir ki – her

ikisinden yazının bu noktasında ayrılıyor - bu “biz Almanya'da” sözü şimdi bir anda ve neredeyse arkamızdan dolanarak yeni bir entegrasyon formülüne dönüştü. “Biz Almanya'da”: Bu söz şimdi “her zaman” ya da en azından “daha

önceden” burada olanları kastediyor. Ve “her zaman” ile “daha önce” arasındaki uçurum görünüşe göre giderek daralıyor, çünkü her ikisi de - yeniye karşı - biraz birbirine yaklaşan eski sakinleri tanımlıyor.

Bu refleks alışılmadık bir durum değil. Bu eskiden de böyleydi: 1950'lerin sonuna doğru daha yabancı olan konuk işçiler Almanya'ya geldiklerinde, - kendi ebeveynlerinde olduğu gibi - 1945'in sığınmacıları ve yurtlarından sürülen kesimler yavaşça ait olanlar olarak kabul gördü. Ve nitekim o an, benim gibi burada doğmuş çocuklar için, açıkça “sığınmacı” denilerek hakarete uğramadıkları ve dışlanmadıkları bir dönem başladı. Gerek ebeveynlerim gerekse ben en azından artık dışarıdakiler olmadığımız için de mutluyduk. Ve biz de o zamanlar İtalyan, Türk ve İspanyol işçilere minnettardık. Ama öte yandan yerlilerin bu yeni göçü “aşırı yabancılaşma” olarak görmelerinden ve hemen biz eski “yenileri” bir kez daha dışlamasından korkuyorduk.

Bugünkü durum farklı değil. Tüm toplumlarda ve özellikle de Alman toplumunda köken ve dil, din ve vatandaşlık gibi kavramları içeren şabloncu dü-

PEGIDA YANDAŞLARI, ASLINDA ÖNÜNDE HİRİSTİYAN BATI'YI SAVUNMAK İSTEDİKLERİ BİR KİLİSEYİ İÇERİDEN PEK TANIMİYOR VE ASLINDA BİR SİĞINMACIYI DA BİZZAT KENDİ GÖZLERİYLE DE PEK GÖRMEDİ.

şünüş kesinlikle aşılmış değil. Türkçe ya da Arapça konuşan bir kimse, neredeyse otomatik olarak bu nedenle doğru Almanca konuşmadığı şüphesiyle ilişkilendiriliyor. Kulağa yabancı gelen adlar işe ve konuta erişimi önemli ölçüde zorlaştırıyor – bu durum kendini bir dünya kenti olarak gören Berlin'de dahi geçerli. Etnik sınırlara ya da cinsel eğilime “çapraz” ilişki ve evlilikler hala soursuz olmaktan uzak – gerçi bu açıdan Bio-Alman ve göçmen çevreler birbiri-

ne oldukça benzer çevrelerdir. Nitekim son yıllarda yaptığımız araştırmaların ortaya koyduğu bulgular bunu açıkça gösteriyor.

Buna rağmen birçok şey değişti. “Almanya'da toplum”, günümüzde yenilerin ve 1945'teki sığınmacılardan ve de 1960'larda gelen konuk işçilerden farklı olarak birçok açık kapı da bulabildikleri çok daha açık bir manzarayı ifade ediyor. Özellikle kentlerde nüfus karışımaları çoktan gerçekleştirdi ve bunlar köken ve vatandaşlık farklarıyla zaman kaybetmiyor, daha çok özel çıkar ve yaşam biçimleri arasındaki ortaklıkları sorguluyor. Özellikle genç kuşaklarda müzik ve moda zevki, internet dünyası ve ağılar, yemek kültürü ve selfi artık gerçekten “özdeşlik” kazandıran ortak günlük yapılar rolünü oynuyor. Çünkü nitekim günlük yaşamın bu açık kültürü – 1960'lı yıllardan çok farklı olarak – günümüzde bizi birbirimizle tekrar tekrar ilişkiye sokan ve birbirimize bağlayan şeydir.

Elbette bu kültür aksi yönde ayrıma da neden olabilir. Göç toplumlarındaki anlaşmazlıklar da aynı şekilde günlük yaşamdır. Konuk işçi kuşağı bunu yeterince yaşadı. Ve anlaşmazlıklar bugün de devam ediyor. Bazen hala oldukça aşırı biçimde: PEGIDA yandaşları, aslında önünde Hristiyan Batı'yı savunmak istedikleri bir kiliseyi içeriden pek tanımıyor ve aslında bir sığınmacıyı da bizzat kendi gözleriyle de pek görmedi. Ama her ne olursa olsun korkularını ve önyargılarını baştan tutanağa geçmek ve yaşamak istiyor – bunu memnuniyet duyduğu saldırganca bir tavırla da yapıyor.

Buna karşı geçmişte olduğundan daha fazlasını yapmalıyız: Bizim ortak göç toplumumuzu Almanya anlayışımızın merkezine ve inatçı Bio-Almanları onun kenarına yerleştirmeliyiz. Bununla beraber son yıllarda hep birlikte önemli ölçüde bir “Almanya” başardığımızı unutmamalıyız. – Bu nedenle – sığınmacı tartışmalarında bu boyut kolayca gözden kaçıyor – birçok insan ülkemize gelmek istiyor.

Çeviri: PoliTeknik

Prof. Dr. Jochen Oltmer | Osnabrück Üniversitesi

Federal Almanya Güncel Olarak Küresel Mülteci Hareketlerinin Neden Hedefi Haline Geldi?

«Sığınmacılar» 1951'de kabul edilen Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi'ne göre (GFK), hayatları, fiziki dokunulmazlıkları, özgürlük ve hakları doğrudan ya da gerçekleşmesi kesinlikle beklenen tehditler nedeniyle, şiddetten kaçarak ülke sınırlarını aşan göçmenlerdir. 145 devlet Cenevre Sözleşmesi'ni imzaladı ve mültecileri, «ırkları, dinleri, uyrukları, belirli bir sosyal gruba aidiyetleri veya siyasi görüşleri» nedeniyle takip edildiklerini kanıtlamaları durumunda, onları mülteci olarak tanıma yükümlülüğünü kabul etti. BM Mülteciler Yüksek Komiseri (UNHCR) 2015 yılı ortasında 20,2 milyon mülteci olduğunu saptadı, bu rakam ile son çeyrek yüzyılın en yüksek düzeyine ulaşılmış oldu (1992: 20,5 milyon). Bir devlet sınırları içerisinde yaşanan şiddet ve takipten kaçan 38,2 milyon «ülkeiçi mülteci» de bu sayıya eklenmiştir.

Şiddetle yüzyüze kalmanın neden olduğu göç, çoğunlukla savaş, içsavaş ya da otoriter siyasi sistemlerin uygulamalarının bir sonucudur. Tarihte herşeyden önce Birinci ve İkinci Dünya Savaşları şiddete dayalı göçün temel katalizatörlerini yarattı. Azınlıklar için ve onlara karşı yürütülen çatışmalar, siyasi sistemin şekillendirilmesi için yürütülen (silahlı) ihtilaflar ve de devletin dayandığı nüfusun homojenleştirilmesi çabaları, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana, kapsamlı mülteci hareketlerine ve insanların yurtlarından sürülmesine neden olan uzun bir süreci kapsayan dekolonizasyonu da ayrıca karakterize etmiştir. Bunun ötesinde küresel sistemler çatışması olarak «Soğuk Savaş» 20.

ken bölgelerinde güvenlik arayışı içerisinde, çünkü çoğunlukla kısa sürede ülkelerine dönmeye gayret gösteriyorlar. Öte yandan birçoğunun sığınmacı olarak uzun mesafe katetmek için yeterli mali kaynakları yok, ayrıca geçiş güzergahı konumundaki ya da hedeflenen ülkeler çoğu kez göçü engelliyor. Afgan sığınmacıların (2015 ortasında: 2,6 milyon) %95'i bu yüzden komşu ülkeler olan Pakistan ve İran'da yaşıyor. Benzer

ma gayreti demek ki maliyeti sınırlı bir girişimdi – en azından Batı ve Doğu Afrika, Güney Asya ve Latin Amerika gibi Avrupa'ya ulaşmayan diğer küresel çatışma bölgelerindeki hareketlerle karşılaştırıldığında bu böyledir.

2. Ağlar: Göç özellikle akraba ve tanıdıkların oluşturduğu ağlarda gerçekleşiyor. Almanya'nın 2015'te mülteciler için Avrupa'daki en önemli hedefle-

145 DEVLET CENEVRE SÖZLEŞMESİ'Nİ İMZALADI VE MÜLTECİLERİ, «IRKLARI, DİNLERİ, UYRUKLARI, BELİRLİ BİR SOSYAL GRUBA AİDİYETLERİ VEYA SİYASİ GÖRÜŞLERİ» NEDENİYLE TAKİP EDİLDİKLERİNİ KANITLAMALARI DURUMUNDA, ONLARI MÜLTECİ OLARAK TANIMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜ KABUL ETTİ.

durum Suriyeliler için de geçerli: Suriyeli sığınmacıların büyük bir bölümü, yaklaşık 4,2 milyon, Türkiye (2015 ortasında: 1,8 milyon), Ürdün (700.000), Irak (280.000) ve Lübnan (1,2 milyon) gibi komşu ülkelere kaymıştır. Küresel güneyde yer alan devletlerin bu durum karşısında, 2014'te dünya genelinde kayıtlı altına alınmış olan sığınmacıların ve ülkeiçinde sürgün halindeki kesimlerin %86'sını barındırmış olmaları şaşırtıcı değil – bu, küresel Kuzey'e düşen yapıla karşılaştırıldığında yıllardır artış gösteren bir eğilimdir.

Ülkeiçinde sürgün halindeki kesimlerden farklı olarak, son yıllarda mülteci sayısında önemli bir artış yaşanmadı. Buna rağmen Federal Almanya'nın

rinden biri olmasının nedeni, burada uzun süredir varolan oldukça kapsamlı köken topluluklarının, savaş, içsavaş ve otoriter sistemlerden kaçmış insanlar için başlıca birer uğrak haline dönüşmüş olmasıdır. Ve göçmen ağları yeni göç olasılığını arttırdığından, Federal Almanya'ya gelen sığınmacıların göçü son aylarda gözlemlenebilen dinamiğine kavuştu.

3. Kabul edilme perspektifleri: Devletler göçmenlerin ülkeye girişi ve sığınmacı olarak kabul edileceklerin statüleri hakkında kendi takdirlerine bağlı geniş bir hareket alanında karar vermek. Koruma sunmaya hazır olmak, daima, ilişkileri, çıkarları, kategorileştirmeleri ve uygulamaları sürekli dönüşen bireylerin, kolektiflerin ve (devlet) kurumlarının çok katmanlı pazarlıklarının bir sonucudur. Göçün sürekli değişen siyasi, idari, yayıncılık, bilimsel ve kamuoyu algısı ile bağlantılı olup, dönüşüme uğrayan bir soru da, kimin hangi koşullarda sığınmacı olarak kavrabileceği ve kime hangi kapsamda ve hangi süreyle koruma ya da sığınma hakkı tanınacağı sorusudur. 2010'ların ilk başlarında ve 2015'e dek uzanan yıllarda, Federal Almanya'da insanları kabul etmeye oldukça hazır bir otam olduğunu gözlemlemek olanaklı. Bunun nedeni, ekonomi ve iş piyasasındaki elverişli duruma dayalı, siyaset, ekonomi ve toplumda varolan olumlu gelecek beklentisiydi. Yıllardan beri nitelikli işgücü ve demografik değişiklikler alanında yürüten kapsamlı tartışma, ayrıca insan hakları standartlarının kabul edilmesi gibi bir açılıma yol açtı ve gönüllü çalışmalara büyük bir ilgi gösterilmesiyle sonuçlanan özellikle Suriyeli sığınmacıların korunması zorunluluğunun benimsenmesini sağladı.

4. Göç engellerinin kaldırılması: AB'nin ön alan koruması, yani mülteci hareketlerini uzak tutma sistemi, «Arap Baharı», bir diğer ifadeyle AB'nin kenar ülkelerindeki sayısız devletin istikrarsızlaşması nedeniyle çöktü. AB'nin «hareketlilik ortaklıkları» ve Avrupa göç politikasının Libya, Mısır, Tunus, Fas, Arnavutluk ya da Ukrayna ile varolan çokbıçimli işbirliği 1990'lı yıllardan bu yana sığınmacıların AB sınırlarına ulaşmasını ve sığınma talebinde bulunmalarını engellemiştir. Siyasi sistemlerin istikrarsızlaştırılması 2007 dünya ekonomik krizinin köklü sonuçlarıyla birlikte etkili olmuş ve AB'ne sınır ülkelerde toplumsal çatışmaları derinleştirmiş, devletlerin müdahale olanaklarını kısıtlamış ve de AB ile işbirliği yapma istemini ve bu işbirliğinin kapsamını en aza indirmiştir.

5. Dünya ekonomik krizi sığınmacılara karşı ön alan korumasının iç çemberine kadar yansıdı. 1990'lı yıllarda geliştirilen «Dublin Sistemi» bilinçli olarak AB'nin çekirdek ülkelerini ve özellikle de Federal Almanya'yı küresel ölçekli mülteci hareketlerine karşı korumayı amaçlıyordu. Bu sistem uzun süre başarılı oldu. Ancak dünya ekonomik krizi nedeniyle Avrupa'nın birçok sınır ülkesi, özellikle de Yunanistan ve İtalya, Dublin Sistemi'nin yükünü kaldırmaya ve AB'ne ulaşan sığınmacıları kayıt altına almaya ve kendi ulusal sığınma hakkı süreçlerine yerleştirmeye artık istekli değildi.

6. Dünya ekonomik krizi, AB içerisinde Fransa ya da Büyük Britanya gibi sığınmacı kabul eden klasik ve çok önemli ülkelerin sığınmacılara koruma sağlama isteklerinin çok zayıflamasına yol açtı. Bu bağlamda Federal Almanya bir bakıma yedek sığınma ülkesine ve böylece küresel sığınma olayının yeni hedefine dönüştü.

FEDERAL ALMANYA BİR BAKIMA YEDEK SİĞINMA ÜLKESİNE VE BÖYLECE KÜRESEL SİĞINMA OLAYININ YENİ HEDEFİNE DÖNÜŞTÜ.

yüzyılın ikinci yarısında şiddet kaynaklı göç olayı üzerinde temel sonuçlar doğurmuştur. O zamandan bu yana, özellikle dünyanın birçok kesiminde savaş, içsavaş ve devlet yapılarının çökmesi senaryoları bağlamında ortaya çıkan çok sayıda kapsamlı mülteci hareketleri buna eklenmiştir – Avrupa'da (Yugoslavya), Orta Doğu'da (Lübnan, İran, Irak, Suriye, Yemen), Doğu Afrika'da (Etiyopya, Somali, Sudan/Güney Sudan), Batı Afrika'da (Kongo, Fildişi Sahilleri, Mali, Nijerya), Güney Asya'da (Afganistan, Sri Lanka) ya da Latin Amerika'da da (Kolombiya) olduğu gibi.

Sığınmacılar genelde ağırlıklı olarak küresel güneyde yer alan kendi kö-

2015'te geçmiş yıllara kıyasla mülteci hareketlerinin neden daha sık hedef ülkesi haline dönüştüğü sorusu akıllara geliyor. Karmaşık bir ilişkinin altı ögesi ni burada ana hatlarıyla belirtmiş olalım:

1. Mali kaynaklar: (Geniş) mali kaynaklar göç için belirleyici bir önkoşuldur. Sayısız araştırmalar bunu belgeyor: Yosulluk hareket alanını olağanüstü boyutta daraltıyor, insanlığın büyük bir bölümü uzun mesafeli bir göçün maliyetini karşılayabilecek durumda değil. 2015'te ise sığınmacı olarak Almanya'ya gelenlerin köken ülkeleri coğrafi açıdan oldukça yakın ülkelerdi (Suriye, Irak, Güneydoğu Avrupa). Bu bölgelerden gelenler için sığın-

Okul, eğitim-öğretim topluluğunu bir araya getiren bir kurumdur. Bu kurum, en azından toplumsal yapı kadar çeşitlilik arz eder. Bu yönüyle okullar, örgüt yapısı, amaç, çalışma türü, uygulama vb. özelliklerine göre farklı şekillerde tasnif edilebilir. Her tasnif içerisinde farklı türden okullardan söz edilebilir. Örneğin, laboratuvar okulları, deneme okulları, geleneksel okullar, modern okullar, çok amaçlı okullar, iş okulu, Decroly okulu vb. adlandırmalar okul türlerini ifade ettikleri gibi bu adlandırmalardan bazıları okul modellerini de oluşturur.

Okul modeli, bir okulun yapı ve işleyişini belirleyen ve okul bileşenleri içerisinde öğeler arası ilişkileri ve öğelerin bütünü olan ilişkisini ortaya koyan belirgin özelliklerdir.

Türkiye'de geleneksel okullar, medreseler olarak bilinir. Örneğin, "medrese" kendine has özellikleri olan bir okul modelidir. Medreseler işlevini zamanla yitirmesiyle, yerini eğitimde ilk yenileşme hareketleri döneminden (1876) başlayarak, Tanzimat (1839) ve Meşrutiyet (1908) dönemlerinden geçerek ve Cumhuriyet döneminde Tevhid-i Tedrisat (Öğretim Birliği) Kanunu (1924) esas alınarak Batı tarzında okul anlayışına bırakmıştır.

Bu okul anlayışı, Batıdaki çağdaş okul özelliklerinden de kısmen farklılaşarak klasikleşmiştir. Çünkü bu okul üzerinde medresenin de etkisi bir şekilde sürdüğünden, geleneksel okullara alternatif olarak ileri sürülen yeni okul anlayışı, hiçbir zaman tam anlamıyla modern okullara dönüşmemiştir. Onun için Cumhuriyet döneminde yeni bir okul arayışı hep sürmüştür.

Cumhuriyet Türkiye'sinde bu arayış, bir taraftan Batı tarzında açılan okulların modernizasyonu şeklinde sürerken diğer taraftan da "Köy Öğretmen Okulları" (1927-1933) şeklinde yeni deneme okulları, ardından yine 1937'de ilk defa yine deneme mahiyetinde açılan ve 17 Nisan 1940'ta "Köy Enstitüleri" modeli şeklinde ortaya çıkmıştır.

Köy Enstitüleri, Türkiye'de farklı bir okul modeli olarak değerlendirilebilir. Köy Enstitülerini farklı kılan özellikleri bu okulların kuruluş, amaç ve işleyişlerinde görmek mümkündür. Ancak sistem yaklaşımı içerisinde bu okulların tam anlamıyla bir model oluşturduğunu söylemek de güçtür. Ama yine de klasik okullardan farklı olduğu için makalenin başlığını "Türkiye'de Fark-

Prof. Dr. Selçuk Uygun | Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Türkiye'de Farklı Bir Okul Modeli Olarak Köy Enstitüleri

lı Bir Okul Modeli Olarak Köy Enstitüleri" başlığını koymaktan imtina edilmemiştir.

Köy Enstitüleri, sadece farklı veya yeni bir okul arayışının sonucu olarak ortaya çıkmamıştır. Bu okulları ortaya çıkaran nedenler, özetle maddeler halinde şöyle özetlenebilir:

- Öğretmen ihtiyacı
- Mevcut ilköğretmen okullarının ve programlarının yetersizliği
- Ekonomik yetersizlikler
- Köy veya kırsal alanın kendine has özellikleri ve ihtiyaçları
- Köy insanını eğitecek öğretmen ve diğer meslek mensuplarının eksikliği ve yetersizliği
- Cumhuriyet devrimlerinin kırsal alan halkına ulaştırılması ve köylerin kalkındırılması amacı
- Bazı eğitim ve yöneticilerin görüş ve kararları
- Çevre, yönetim ve konjektürel şartların dayatmaları
- Avrupa'da gelişen "iş okulu" akımının popüleritesi...

Köy Enstitüleri, 17 Nisan 1940'ta çıkarılan 3803 sayılı "Köy Enstitüleri Kanunu" ile kurulmuştur. Ardından 1942'de çıkarılan 4274 sayılı "Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu" ve bu kurum ve mezunlarına mahsus çıkarılan mevzuatlarla bu okullar, Türk eğitim sistemi içinde farklı bir okul modeli olarak 1946-1947 yıllarına kadar varlığını korumuştur.

Türkiye'de ilk defa Çok Partili siyasi yaşama geçildikten (1947) sonra da Köy Enstitüleri amaç, yönetim ve programlarında yapılan değişikliklerle 1954 tarihinde çıkarılan 6234 sayılı "Öğretmen Okulları ile Köy Enstitülerinin Birleştirilmesi Hakkında Kanun" çıkarılıncaya kadar varlığını kısmen korumuştur. 1954 tarihinde "Köy Enstitüleri" isminin de kaldırılmasıyla bu okullar, Türk eğitim tarihinde eğitim-öğretimle ilgili günlük, politik ve akademik tartışmalarda yerini hep korumuştur.

Köy Enstitülerinin amacı, "köy öğretmeni ve köyün ihtiyacı olan diğer meslek elemanlarını yetiştirmek" olarak tanımlanmıştır. Kırsal alanlarda kurulan bu okulların sayısı 21 olup ülke genelinde belli bölge veya vilayetleri temsil edecek şekilde dağılım göstermektedir. Örneğin Aksu Köy Enstitüsü, ilk açıldığında Akdeniz bölgesinin; vilayet olarak da Antalya, Burdur, Isparta gibi vilayetlerdeki köy veya köy kökenli çocukların öğrenim göreceği bir okul olarak açılmıştır. Enstitülere öğrenci alımında ise, bu bölgesel dağılıma ilişkin denge de gözetilmeye çalışılmıştır.

Köy Enstitüleri, esas öğretmen yetiştirmeye odaklansa da "çok amaçlı" okullardır. Onun için program, ders ve uygulamaları klasik okullardan farklıdır. Beş yıllık ilkokul mezunu kız ve erkeklerin gidebildiği yatılı Köy Enstitülerinin beş yıllık öğretim program-

ları resmî olarak ilk defa 1943 yılında hazırlanmıştır. Kuruluşlarında da benzer eğitim-öğretim yapan Enstitülerin programlarında dersler üç gruba ayrılmıştır:

- Kültür dersleri (toplamda 114 hafta, haftada 22 saat)
- Tarım dersleri ve çalışmaları (toplamda 58 hafta, haftada 11 saat)
- Teknik dersleri ve çalışmaları (toplamda 58 hafta, haftada 11 saat)

Haftada 44 saat olarak belirlenen derslerin hafta içi veya günlük dağılımlarının ne şekilde yapılacağı, Enstitü müdürlüklerine bırakılmıştır. Enstitü müdürlükleri haftalık, aylık veya mevsimlik çalışma planlarını her enstitünün özelliğine, işlerin durumuna, öğrencilerin sayı ve seviyelerine, öğretmen özelliklerine, iş araç ve alanlarının durumlarına, vb. özel durumlarına göre düzenleyebilme serbestliğine sahiptir. Bu esnek program anlayışına uygun olarak Enstitüler haftalık çalışma planlarını "yarım gün", "tam gün", "hafta" veya "olağanüstü ihtiyaçlar" esasına göre düzenleyebilmiştir. Örneğin "yarım gün" esasına göre program ve etkinlikleri düzenleyen enstitülerde yarım gün öğleye kadar "kültür dersleri", öğleden sonra da "tarım veya teknik" ders ve çalışmalarına yer verilmiştir. Bazen bu etkinliklerin kaynaştırıldığı da olmuştur.

Köy Enstitülerini klasik okullardan farklı kılan en önemli özelliği "iş eğitimi" ilkesini eğitim-öğretim faaliyetlerinde rehber ilke olarak alma çabasıdır. İş eğitimi, Batıda Pestalozzi (1746-1827), Kerschensteiner (1854-1932), J. Dewey (1859-1952) gibi eğitimcilerin savunduğu ve 20. yüzyılın en yaygın eğitim akımıdır. Bu okul taraftarları eski okulu "okuma veya kitap okulu" olarak nitelemişlerdir. Buna alternatif olarak da, öğrencilerin etkinliğine dayalı "iş okulu" düşüncesini geliştirmişlerdir.

Köy enstitülerinde, iş eğitimi bir ilke olarak kabul edilse de dönemin koşulları içerisinde kendine has özellikleri içinde barındırmaktadır. Bu okullar, herhangi bir eğitim düşünürünün ileri sürdüğü veya herhangi bir ülkede uygulanan eğitim modeli değildir. Süreç ve kendi koşullarında gelişmiş ve tarihe mal olmuş farklı okullardır. Bu okulları, ne Batıdaki "iş okulu" örnekleriyle ne de Sovyet Rusya'da uygulanan "üretim okulu" veya "politeknik okullar" ile izah etmek mümkündür.

Köy Enstitülerinin kuruluş ve işleyişinde etkili olan ve ismi bu okullarla özdeşleşen iki önemli yönetici vardır. Bunlardan ilki, dönemin Kültür (Eğitim) Bakanı Hasan Ali Yücel; diğeri de, ortaöğretim kurumu olan enstitülerin de doğrudan kendisine bağlı bulunan ilköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'tur. Yücel, Köy Enstitülerindeki iş eğitimi şöyle yorumlamıştır: "Gayemiz bir çiftlik değil, bir öğretmen okulu

yapmaktır. Fakat bunu köy şartlarının içinde kurup yürütmek olduğu için; mesela bir yıllık et ihtiyacını karşılamak düşüncesiyle sürüler beslemek elbette mâkul görülemez. Kendi ihtiyaçlarını kendilerinin sağlaması esasını, öğrenciye, okuldan çıktıktan sonra gidecekleri işte başarılı olmak için gerekli bili ve becerileri kazandırma esasını ile telif etmek zaruretinde olduğumuzu bilmek lazımdır". "Canlandırılacak Köy" (1947), "İş ve Meslek Eğitimi" (1974) gibi kitapları da bulunan İsmail Hakkı Tonguç ise, iş eğitimi "iş içinde, iş aracılığıyla, iş için eğitim" şeklinde özetlemiştir. Ona göre bir kültür dersi olarak bilinen matematik dersi sınıfta teorik olarak değil, uygulama içerisinde bir iş başında yaparak yaşayarak öğrenilmelidir.

Ancak köy enstitülerinde belli bir eğitim ilkesi çerçevesinde bir model oluşturacak türden tek düze bir eğitim-öğretim yapıldığını iddia etmek güçtür. Klasik okul anlayışının baskın olduğu bir dönemde "öğrenci merkezli", "yaparak yaşayarak", "aktivite" ve "üretim" odaklı eğitim düşün ve uygulamalarını öne aldığı için Köy Enstitüleri muadillerinden farklı bir okul türüdür.

Köy Enstitülerini farklı kılan diğer bazı özellikleri ise, maddeler halinde şöyle sıralanabilir:

- Sadece köy ve köy kökenli çocukların alındığı kız ve erkeklere açık yatılı okullardır.
- Şehir merkezlerinden uzak kırsal bölgelerde geniş araziler üzerinde açılmış okullardır.
- Okul hizmetlerinde, buna tarım, inşaat ve atölye çalışmaları dahil öğrencilerin işgücünden yararlanıldığı okullardır.
- Okul içindeki eğitim-öğretim faaliyetlerinin yanında kır ve yurt gezilerinin de öğrenme sürecine dahil edildiği okullardır.
- Pratik beceri ve sanat eğitiminin önemsendiği kurumlardır.
- Serbest okuma saatlerinin önemsendiği ve dünya klasiklerinin tavsiye edildiği okullardır.
- Köy kalkınmasını hedeflemiş ve tek parti ideolojisini yansıtan okullardır.

Köy Enstitüleri için bu özelliklerin her biri ayrı tartışmayı gerektirir. Türk eğitim tarihinde kuruluş, amaç, işlev, ortam, öğrenme-öğretme süreçleri ve çıktıları boyutları tartışmalara neden olacak özellikleri içinde barındıran bu kurumlar hakkında, haklarında birçok yayın yapılmasına rağmen, bilimsel nitelikte yeni araştırma, yayın ve okumalara hala ihtiyaç duyulmaktadır. Yalnız bu ihtiyaç bile, Köy Enstitülerinin farklı bir okul modeli olduğu iddiasını güçlendirir niteliktedir.

■